

Hatodik évi folyam.

Pest, február 27-én 1859.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 pft. vagy 4 ft. 20 kr. új pénzben. Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Gróf Haller János.

(1774—1843.)

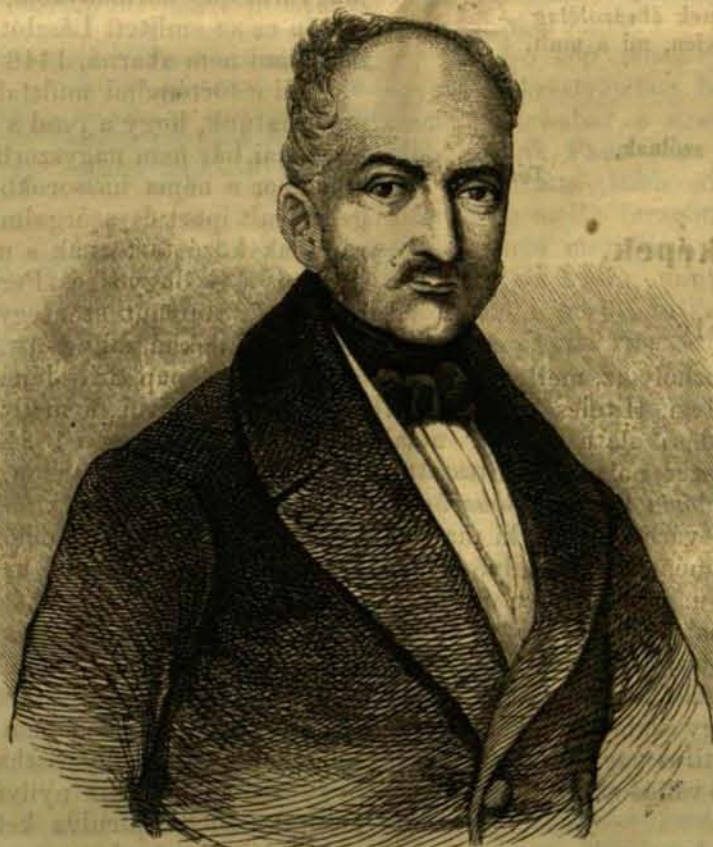
Hallerkői gróf Haller Jánost, több mint 40 éven át Erdély legjelesebb gazdáját és a valódi jó embert szándékozunk olvasóinkkal közelebről megismertetni. — Ha a nyilvános pályák férfiai, tetteik fényével s közhasznosságával olly gyakran hívják fel csodálkozásunkat s tiszteletünket: bizonyára nem kevesebb rokonszenvet költenek fel bennünk a magánélet azon emberei, kik ügyeik rendezettsége, a maguk és a külvilág között feltalált szerencsés harmonia és jellemük szilárdsága által embertársaiknak példányképül, mintegy tükörrül szolgálnak s épen ezáltal válnak a polgári társaság leghasznosabb tagjaivá. Már eltelt az idő, midőn e férfi működött, már nem látjuk körünkben férfias alakját, s vidám arcját; de él sziveinkben emléke, s az ország minden részében hallhatni róla ezer apróságot, ezer anekdotát, mellyek, a mint az idő halad, a nép száján mindig szaporodnak, mind csodásabbakká s végre mesésekké válnak, miként a hanyatló nap a kis virág árnyát is óriássá változtatja.

Gróf Haller János született 1774. október 12 én Réten nevű helységben, iskoláit M.-Vásárhelyen és Kolozsvártt végezte; 1801-ben kezéhez vette ősi jószágait, mellyek értékét háromszorosan felülmuló adósságok terhelték, s azonkívül a legelhasználatosabb állapotot mutatták.

A gróf azon ember bátorságával kezdett jószágai rendezéséhez, kiről Horác az mondja: „Illi robur et aes triplex circa pectus erat,” — aczél erővel és vas akarattal. — S miután személyesen látott dolgai után, sikerült nemcsak az, hogy adósságait lefizesse, hanem az is, hogy több mint egy millió forint értékű jószágot szerezzen, s fölakását, *Fehéregyházát*, valóságos fejedelmi lakká tegye.

1806-ban és 1807-ben külföldi utazást tett, hogy különösen a német gazdasági rendszerrel megismerkedjék; hazatérő útjában Bécsben több ideig mulatott, s 1809-ben cs. kir. kamarássá neveztetett ki, aztán hazatért és lakába s ott maradt élte végéig.

Gazdaságába addig Erdélyben nem ismert rendet és pontos ságot hozott be, minélfogva az ország minden birtokosai előtt elismert példányképül szolgált. Sok jeles egyén képződött udvarában kiket aztán örömmel és sikerrel fogadtak mások szolgálatukba. — Udvara a helyesnek és szépnek remek példánya volt, s csak annak, a ki látta, lehet tiszta fogalma az urias, kényelmes és büszke *Fehéregyházáról*. — A gazdasági épületek meglepő czélszerűsége és eleganciája, a régi idöket visszaidéző kastély nagyszerűsége, a pompás francia kert titkos lugosai, a roppant tó sima tükre és regényes szigetkái egyfelöl; a termő földek helyes felosztása s a terméketlenek használhatóvá tétele másfelöl, mind megannyi szülő tanui valának az alkotó gróf mivel izlésének és munkásságának. — Midőn a munka elfárasztá, kedves könyvei közé ült pihenni; kedvencz olvasmányai a régi római klasszikusok és a francia írók művei valának. Nagy barátja volt a zenének s utolsó éveiben is szorgalommal s ügyesen hegedült. Ifju korában szenvedélyes vadász volt. Elpusztult irományai közt a legszébb verstörödékekre akadtak, tehát még írói hajlamai is voltak e jeles férfinak. A gróf barátságos és lovagias, szilárd jellemű és mivel ember volt, s bevégezt munkájára nemesen büszke. Egy erdélyi tanár ismerősünk beszéli, hogy halála előtt néhány évvel a gróft meglátogatván, nagy örömmel mutogatta gazdasága egyes részeit. A tanár ur aztán

GRÓF HALLER JÁNOS.

az „Erdélyi Híradó“ tárczájában közlé *Fehéregyházi* kirándulását. — Mindenek előtt magyar levén a gróf, úgy gondolkozott, hogy magyarságunkat nem esztelen fényűzéssel s urias tétlenséggel, vagy különcség köpenye alá takart bárgyusággal kell fentartani; hanem anyagi jólét és szellemi miveltségre törekvéssel és saját komoly igyekezetünkkel. Semmi sem volt utálatosabb előtte, mint az üres pöffeszkedés némelly nagyoknál, kiknek, mint mondá, kötelességük volna, polgártársaiknak példányul szolgálni a takaré-

kosságban és az erkölcsök tisztaságában. S az arisztokratia némely tagjainak könnyelműségeit s bohóságait hangosan rötta meg bármikor.

Függetlenséget szerető lelke nem engedte, hogy hivatalt vállaljon, bár F.-Fehérmegye főispánságával és kormányzséki tanácsossággal is megkínáltatott; s mint közélet embere csakis az insurrectio alkalmával működött örnagyi minőségben.

De ha a közéletől visszavonult, annál tevékenyebb volt a magánéletben, a kora hajnallal kelt s folytonos munka közt élt; vidékének, jobbágyainak és székely szomszédinak gyámola, védangyala volt. A székelyek nem is grófozták, hanem csak per „Haller uram“ czimezték. — Jó egészségű munkás életét legkevesbé sem látszott gyengíteni az évek száma, midőn vérvesztés okozta gyengeség közt a halál meglepé, 1843. október 24-én, életének 69-ik évében. Második neje — az adakozásairól ismert lelkes grófné — Kleischl Zsuzsánától két fiut, Ferenczet és Józsefet, meg két leányt, Karolinát és Klárát hagyott maga után. — Koporsójára ezt iratá: „*Vixi, et quem natura mihi cursum dedit peregi.*“ (Éltem, s a természettől elém szabott pályát bevégeztem.) D. F.

A hegyormon.

Tetejére a sziklának Két ifju vándor ér . . . Megdöbbenek és megállnak, S megáll bennök mind a vér:	. . . Cak érezték, nem mondták, Itt beszélni nem lehet; Itt a sík völgy, ott a Karpát Lebűvölik nyelvét.
„Mint kit milliom habokba Véletlen kap meg a kép, Midőn csendes andalogva Egy nagy tengerpartra lép . . .	Fenyves alkony árnya nyúlik, A Kárpáton ül a nap; A tengervölgy ködbe búvik, A vár tornya kimarad.
„Mintha róna, sima róna, Mit varázs kéz illetett, Szemünk előtt domborúlna, És nőné a bérczeket . . .	Hűvös szellő suttag át a Fenyveseknek éjelen; Mintha sok hős gyászba járna, Örök gyászba, feketén.
„Mintha ég, föld összevágyna, Ez fölebb szállt, az alább; Olly merészen, és olly lágyan Körítik be szép hazát! . . .“	Nyugoton az elhaló nap, Keleten a méla hold, Feltűnnek ábrázolólag — Mi a jelen, mi a mult.

Tetején a hegyormonak
Összenéz a két fiu . . .
Az mondja meg, hogy nem szólnak,
Hogy szívökben mi a bú!

Tóth Endre.

Felső-vasmegyei képek.

(Vége.)

VIII. Szombathely.

Honunk városai között talán Szombathely az, mellynek legrégebb multjára emlékszik vissza a történelem. Hiteles kutfók után Claudius Tiberius római császár uralkodása alatt (Kriszt. utáni 41—54-ig) Rómából mintegy harmincezer polgár szállítottott e termékeny földre, kik megalapíták a *Colonia Claudia Sabaria* virágzó gyarmatot. E gyarmat nagyszerű várossá nőtte ki magát s idők jártával nevezeteseb történeti események színhelyévé lön. Hogy a többi közöl egyet említsek: Kr. u. a 194. évben *Septimius Severus* e városban választatott meg római császárrá.

A szentek legendái is sok emlékezetést jegyeztek fel e városról. Sz. Quirin vértanu e város falai alatt merítettett a *Sibaris* (most Gyöngyös) folyóba, nyakára nagy malomkő akasztatván; mintegy 303. körül Kr. u. Hasonlag Rutilus vagy Rutilus s még két társa szintén itt nyerte el az üdvözítő vallás szent elvei melletti küzdelemért a vértanuság koszoruját.

De kísérik időrendben az eseményeket.

A 322. évben K. u. Nagy Constantin császár Szombathelyen tartózkodván, itt törvényeket alkotott.

A keresztyén világban olly híressé vált Sz. Márton püspök is itt született, Sulpicius szerint 336-ban; Turóni Gergely szerint pedig 316-ban.

Szombathely az V. századig folyton fejlődő virágzásának tetőpontjára jutott; de e század első fele világrázkodtató eseményeinek hullámszáma a virágzó coloniát is megingatá alapjában.

A világhódító hunkirály Attila döntő hadoszlopai 441. és 445.

között megjelentek *Sabaria* falai előtt. Rövid időn a város roham által be lön véve s legnagyobb része elpusztitva. A város polgárai — kik a vész rettegető hírére a városból eliramlottak, Olaszországba és pedig részint *Aquileába*, részint *Ticinumba* menekültek, az elsőbbek *Aquileia* lakóival egyetemben nem sokára alapítóivá lönnek *Velenczének*, míg az utóbbiak a ticinumi lakókkal olvadtak egybe.

455-ben, tehát tiz évvel a hunok pusztítása után, a városnak még fenmaradt vagy azóta épült része is september 1-én, pénteknapon, borzasztó földrengés által romokba döntetett. Ez időtől fogva nem igen történik említés a történetiróknál Szombathelyről, egész a IX. századig, a midőn a német királyok azt az akkori *Juvariai* (most Salzburgi) egyháznak ajándékozták; de 1033-ban a győri püspökök tulajdonává lön. — 1241. és 42-ben a dúló tatár csordák Szombathelyt is felkeresték s elpusztították.

Szombathely nem szabad királyi, hanem csak szabad püspöki mezőváros volt ugyan, mégis mind épületei csinjára és szépségére, mind kiváltságaira nézve, mellyekkel régebb századok óta dicsekszik, alig állott a kir. városoknak valamelyike mögött.

E szabadalmaikat a jó polgárok többnyire II. János győri püspöktől vették 1407-ben, mellyeket 1525-ben Felső-Szelestei Goszton V. János, győri püspök, s utóda Paksy Balázs 1526-ban; valamint I. Ferdinand 1534-ben, II. Miksa 1567-ben és Rudolf 1578-ban megerősítettek.

Miután pedig Szombathelyt a törökök, tatárok és Bocskay hajdú elpusztították s lakóinak nagy részét legyilkolták vagy rablásra hurcolták — a fenmaradtak szabadság és egyéb kiváltsági okmányokat biztonság végett a német-újvári várba helyezték el; de ez is lángok áldozatává lön s vele az okmányok is; miért *Napragy Demeter*, győri püspök, a város régi szabadalmait új okmánynyal biztosítá 1607-ben, mellyet II. Mátyás király 1610-ben meg is erősített, II. Ferdinand pedig újabb kiváltságokkal bővitett.

Nevezetes még Szombathely ama békéről, melly itt 1441-ben Ulászló és utánszülött László pártja között kötöttett s a polgári háborúnak véget vetett. Ugyan itt állította volt fel *Hunyady János*, Magyarország kormányzója, az ő taborát III. Frigyes császár ellen, midőn ez az említett Lászlót az ország koronájával honába visszabocsátani nem akarná, 1446-ban.

Mi e történelmi multtal dicsekvő város jelenét illeti, annyit mondhatunk, hogy a rend s tisztaság meglepi az utast. A magánosok lakai, bár nem nagyszerűek, de olly tiszták és lakályosak, hogy az ember a néma háziorokból is kiolvassa a magyar szívélyességgel páruult ipart és szorgalmat. A város vidékének földjei az első rangnak közé tartoznak s megjutalmazták a munkás fáradságát. A város a Gyöngyös és Perént folyók közt terül el. Középen magasodik a roppant szentegyház, mellyet, az ékes püspöki lak- s papi növendékházzal együtt, dicső emlékül emelt magának a felejtetlen nagy főpap, Szili János, első szombathelyi püspök, 1777-ben kezdvén azt építeni, s mellynek belrészét Somogyi Lipót püspök végezte be tökéletesen 1821-ben.

Ez egyház Magyarhon legfényesebb s legnagyobb szerű egyházainak egyike. Ha a külalak — a magasztos homlokzat már bámulatra ragadja a szemlélőt: — a belépőt szent ihlettel páruult borzalom fogja el, midőn az Isten e nagy hajlékában hirtelen olly parányinak látja magát. Láttam én már sok szép templomot nemcsak honn, hanem künn is — idegen hazákban, hol a művészet ezredéves tökélyének remekei állanak, de egyik sem lepott meg ugy, mint ez. Itt a nagyszerűség a legfinomabb izléssel, aránnyal van párosítva, a szem nem lát fölösleget, nem fedez fel hiányt sehol, a tárgyak olly öszhangzatos mérvben állanak egymáshoz, hogy azoknak is, kik nyilván gáncsolódási szándokkal lépték át a szent küszöböt, pirulva kell önmaguk ellen bevallani, hogy itt szenvedélyüknek tápot nem találnak.

Mondhatom, büszkén léptem ki az egyházból, büszkén azért, hogy fia vagyok azon honnak, melly ezer hányatása között is birt fiakkal, kik megmutatták a szomszéd nemzeteknek, hogy a barbárnak csufolt magyar tud is, akar is olly műremekeket előállítani, mellyeknek szemlélete a külföldi gáncoskodónak még keblében megfojtja a lenézés indulatát. — Nem akarom a nyájas olvasó türelmét a város részletes leírásával igénybe venni, csupán azt teszem még hozzá, — hogy Szombathely nem válik szégyenére a derék Vasmegeynek.

Virághalmi.

Gräfenberg és a vizgyógyászat újabb lendülete.

A világhírű Gräfenberg, mely Priessnitz lángeze által valódi menhelyvé lett az emberi legsúlyosb szenvedéseknek, folyvást fentartani iparkodik régi becsületét, sőt, ha jól vagyunk értesülve, épen most egy új korzszak küszöbén áll. S miután e helyen, a természet ezen hatalmas gyógyintézetében, fenállása óta ezer meg ezer szenvedő honfitársunk kereste s találta már fel bajainak leküzdőjét, s Magyarország, igen józan tapintattal, még folyvást jelentékeny számú tagokkal szaporítja az ottani betegek táborát: úgy hiszszük, nem lesz érdektelen, időszakonként ez intézet állásáról is némi tudnivalót közleni e lapok hasábjain.

E napokban volt alkalmunk, Priessnitz utódjának, a jelenlegi gräfenbergi igazgató orvosnak, *Schindlernek*, egyik pesti barátjához intézett levelét olvashatni, melyből közérdekűnek találjuk, a következő helyeket közleni:

„A természetes gyógmód terén olly hatalmas mozgalom jelentkezik most, hogy az igazság diadalához minüig biztosb kilátásunk nyílik. Illy kedvező mozzanatok nem szabad észrevétlenül hagynunk, sőt inkább szükséges, hogy mindazok, kiknek a jó ügy s a szenvedő emberiség sorsa szívükön fekszik, tudomásul vegyék s közreműködésükkel előmozdítsák. Annnyival inkább közlenem kell önnek némely újabb adatot, mert már a boldogult Priessnitz elismeré, a mit én azóta folyvást tapasztalék, hogy a vizgyógyászat iránti lelkesedésre, a hozzá szükséges jellemzőségekre, erélyre s kitartásra nézve minden más nemzetbeliek között első helyen állnak a magyarok.

„Évek óta azon fáradtam, hogy a vizgyógyászatnak nagyobb s általánosabb terjedtséget biztosítsak, de ennek legjobb módja s eszközei iránt sokáig nem valék képes tisztába jóni; míg végre azon eszmékre jöttem, mellyek felében már valósulva vannak, másik felének kivitelén pedig erősen munkálodom.

„Mindenekelőtt a vizgyógyászatnak szorosán tudományos megalapítására gondoltam; e szilárd tudományos alap lerakása lön gondjaim legelseje. E célból egy vizgyógyászati folyóiratot alapítottam meg, mellynek első füzeté a „*Gräfenberger Mittheilungen*“ (Gräfenbergi közlemények), már megjelent; e célra törekszik derék szerkesztőtársam dr. *Deken* elismert jelességű munkája is: „*Die Naturkunde als Einheitswissenschaft*“ (A természet mint egységi tudomány). Kivülünk még dr. *Metzler*, egy nagy tehetségű fiatal orvos működik itt ez irányban. Ezenkívül összeköttetésbe léptünk a természeti tudományok legelismertebb férfaiival, hogy őket a vizgyógmód elveinek elismerésére megnyerjük, s e részről eddig is a legkedvezőbb nyilatkozatokat bírjuk.

„A szorosán vett vizgyógmódon kívül figyelmet fordítottunk még az u. n. svéd *gyógy-gymnastikára* (testgyakorlatra) s a szorosab értelemben veendő *életrendi* (Diät) *gyógmódra*, melly tagadhatlan fényes eredményei által méltán magára vonja a közfigyelmet, s melly mint kiegészítő része a vizgyógmódnak, ezzel rendszeresen összekötve, ez utóbbit teljes, kiegészített gyógyrendszerre fogja emelni. Ezen diät-rendszerrel bővebben szándékozunk értekezni folyóiratunk 3-ik füzetében, s ajánljuk e cikkünket ön szíves figyelmébe. Nézeteink a vegetariánusok (csupán növénytápból élők) elveivel ugyan nem egyeznek, azonban a tárgy fontosságához mért terjedellemmel szölandunk e tárgyhöz.

„Láthatja ön, hogy semmi sem kerüli ki komoly figyelmünket, a mi e téren sikeresen célhoz vezethet. Reméljük, hogy említett közlönyünk által sikerülni fog, minden hasongondolkozásu üggytársainkat további összetartó részvétre egyesíteni s a szenvedő emberiség jólétére irányzott törekvéseinknek, az általunk gyakorlatba vett gyógyászati igazságoknak minél sikeresebb érvényt és elterjedést szerezni.

„Maga Gräfenberg igen nevezetes, de szükséges és jótékony reformokon fog keresztülmenni — miről máskor bővebben“ stb.

Az Ujlakiak sírkövei Illokon.

A sírkövek, sarcophagok s a természetüknél fogva tartósabb fenmaradásra számított mindennemű síremlékek eleitől fogva a legbecsesebb történetirási segédforrások közé vannak sorozva, mint a mellyek felirataikkal s évszámaikkal az illető kor eseményeire, s szellemére, — alkatukkal, s készülékük mivoltával pedig annak külső mivelttségére nézve a legbiztosabb adatokat szolgáltatják. Két illy érdekes síremlék rajzát kívánjuk ezuttal az olvasónak bemutatni, mellyek eredetije Szerémsvármegyében az illoki (ujlaki) minorita rendű szerzetesek templomában találhatók. E két vörös márvány dombormű elseje Ujlaki Miklóst, a második, fiát a büszke Lőrinczet, az utolsó Ujlakit, ábrázolja.

Ujlaki Miklós, a Hédervári Kont családból eredt macsói bán, Ujlaki László fia, szintén macsói bán, erdélyi vajda és bosznnyák király, ifjuságát Zsigmond udvarában töltötte s vitézségének már ekkor több rendbeli bizonyosságát adta. Később Ulászló által Hunyady János mellé erdélyi vajdává neveztetvén, ennek oldalánál harczolt s az 1442-ki vaskapui fényes győzelemben sem kevés része volt. Ulászlónak a várnai gyászos ütközetben történt kimulatával, Albert kis fia (V-ik) László választatván királylyá, hétszáz lovassal s huszonnégy kocsiával Ujlaki Miklós ment követül, Fridrik-

tól a gyámsága alatt tartott kis királyt kikövetelni, de — bárha a legünnepeyesebb fogadtatásban részesült, s nemcsak az egész város, hanem maga Fridrik császár is a város végeig eléje jött: — küldetése ezuttal siker nélkül maradt. Fel van jegyezve, hogy Ujlaki ez alkalommal lováról a császár előtt le nem szállott. Illy nagy volt akkor a magyar főnemes tekintélye, méltósága! Ujra kísértette tehát a császártól és egész udvarától, visszatért Magyarországra s állandó harczot folytatott a törökkel. Hunyady János halála után, nem tudni, mi okból, igen nagy ellensége lett a Hunyady-háznak s egyik fő oka és eszközlője a derék Hunyady László törvénytelen meggyilkoltatásának. Ezért, az V. László kimultával Pestre sereglett királyválasztó nemzetgyűlésbe, Gara Miklóssal, Bánfi Pállal s másokkal együtt, kik magukat bünyösöknek érezték, nem mert Budáról lejóni, míg Szilágyi Mihály bánatatlanságukat esküvel nem biztosította, ha t. i. Mátyás részére nyilatkoznak. Így aztán szavazatát ő is Mátyásra adta, habár magát a koronára méltóbbnak ítélte volna. Alig mult azonban egy év a nagy király trónra lépte után, hogy Német-Ujvárt Ujlaki vezetéssel mellett, több elégületlen vagy irigy főúr pártot ütven, Fridriket kínálta meg a koronával. Fridrik be is jött az országba s Ujlaki által is 3000 fegyveressel gyámolítva, Mátyás vezérét Simont megverte; hanem ekkor, hogy magyar vér ne folyjon, Ujlaki és Gara: katonáikat az üldözésből visszaszólitották. Ezért neheztelést vontak magukra a császártól, — minek végeredménye a pártütés meghiusulta s a pártütők megtérése lett. Ez időn tul Ujlaki, Mátyáshoz mindvégig állandó hűséggel viseltetett, — minnek jutalmául s egyszersmind nagy képességei fejében, Mátyás — ki tudott méltólag jutalmazni — 1470-ben a magyar koronától függőleg, *bosznnyák királylyá*, tette. Hét évig viselte a lovagias lelkű, hatalmas és büszke, de tántorithatlan hazaszeretettü férfi a bosznnyák királyságot. Meghalt 1477-ben. Betegségében Mátyás többször meglátogatta s Bonfin történeti emlékirata szerint, azután is nem egyszer emlegette, mint vakargatta meg a jó Ujlaki Miklós nagy lábujját. — Három leánya s egy fia maradt. Halálával a bosznnyák korona sugarai elhomályosultak, mert e czímet utána senki sem viselte, — még Corvin János sem, kinek arra joga lett volna: maga a tartomány később a mohácsi vész után török kézre került s ott van mai napig.

Az 1-ő kép tehát ezen *Ujlaki Miklós*-nak az illoki minorita egyház sekrestyéjében befalazva levő dombormű szobrát állítja elénk; ezt, habár a síremléken irás nincsen — mint jeles régiségbuvárunk Paur Iván (kinek jegyzeteit követjük) a „Hazánkban“ kimutatta: több okból lehet következtetni. Nemzetsége iránt a baltérde mellé faragott Ujlaki-czimer, két vízmentes ezüst gerenda, veres mezőben, semmi kétséget nem enged. Személyének azonosváltat pedig, minthogy a családban más koronás fő nem fordul elő, a körüle helyezett királyi jelvények legnyomatékosabban bizonyítják. Harmadik, nem kevésbé erős tanuságul vehető a munka mű-stylje, készüléke is, mellyen azon kor vonásait, a hozzáértő, első tekintetre könnyen fölismeri.

Ujlaki Miklós, a bosznnyák király, e domborművön, akkori szokás szerint, egészen pénzcélba van öltöztetve, mert noha a löport már széltére használták, a páncél sokáig nem ment ki divatból, s legalább a főbb tiszteknél, még a XVII-ik században is alkalmazták. De a készítő mester finom tapintatából a páncélöltözet kiegészítője a sisak e domborműve hiányzik, melly pedig illyszerű síremlékeken közönséges, — s a homlok és a fürtözet elejének eltakarásával a hatást nagyban rontja. Ellenben milly vonzó benyomást tesz itt a homlokról s halántékról hátratrürt — s az átszellémült nyugalmas arcz körül természetes fürtökké bojlott haj, mellyen a korona nehézkes és idomtalan gömbje csak az izlés sérelmére szolgálhatna. Ezért látta ott a művész annak mellőzését kívánatosnak; minthogy azonban koronának a király koporsójáról hiányoznia nem lehetett, illőbb helyre, családi czimere fölé s *kardja mellé* tette, melly karddal — Paur szellemus megjegyzése szerint — a koronát kereste. Azonban nemcsak a fej hanem az egész alak és környezet felfogása, valamint kivitele művészre mutat; a dombormű, s a teljesen bevezett becses emlék, mellynek hazánkban készültéről nincs ok kételkedni: eddig rajzból ismert egykoru külföldi hasonfeleivel a versenyt minden tekintetben bizton kiállja s a magyar művészetnek a külföldivel egy színvonalon állott voltát tanusítja. A művész tapintata s dus képzelete alig hagyott üres helyet a táblán. Még a háttér is szőnyeget helyettesítő sávolyos

(damaszkin) lombozattal van borítva, ügyesen visszaadva a pompás gyász ravatalt, mellynek oldalához lehettek támasztva az itt aránylagos fölöstással lapra fektetett czimeres paizsok. — A testet fedő teljes páncélzat igen fényesnek látszik s alkalmasint arany sodronnyal szegélyezett acél-veretből volt készítve. Már az első alkatrész, a vállfedő — mi többnyire csak sima lemez szokott lenni, — itt nagy gonddal dolgozott rózsza; a mellvas éle gazdag liliom diszitménnyel; a jobbkar hajlásánál a vékonyon, drága kerekas ékitmény, mellynek megfelelő baloldali része, a képen nem látszik s az emléken magán, a karral együtt, meg van rongálva. A kezek, mellyek egyikében a királyi arany-almát tartja, pikkelyes

Ujlaki Miklós sarköve és pecsétje.

a jobb könyök alatt, két szerzetes vállán nyugvó kisebb czimer paizs veszi igénybe figyelmünket, melly, mint a kettős farku oroszlánból gyaníthatni, Csehországa. Ujlaki Miklós leánya Hieronyma ugyanis az akkori cseh király fiának Henriknek levén eljegyezve: a herczeg, Ujlaki udvarában (mint a herczegnő a cseh királyéban) — s hihetőleg minorita-barátok felügyelete alatt — neveltetett, miért a király a zárdát valami kegyes alapítvánnyal örvendeztethette meg: ez öröm- és hála-kifejezéseül lehet venni a paizs-tartó szerzetesek ábráját. — Egyik avatott családtörténetírónk, Lehoczky szerint, Ujlaki Miklós Galgócson volna eltemetve, — mi felől kételkedni ok ugyan nincs, de a mi az előttünk fekvő síremlékek becsét vagy épen eredetiségét legkevésbé sem csökkentti, mert ha síremléke Galgócson is léteznék, akkor ez az illoki: fiáé vagy a hálás szerzetesek által emelt „ures sír“ (kenotaphium) volna, millyen azon korból nem egy maradt hátra, — a többek közt I. Miksa császáré Insbruckban. — A tábla alatt az Ujlakiak pecsétje látható.

A második rajz alatt mindkét oldalt látható háromféle érem, mint a köriratból is kivihetni — Ujlaki pénzei, s csak az a felöltő rajtuk, hogy a bosnyák nemzeti vagy családcezimer helyett egészen idegen kép, Lajos, *aquilei* patriarcha czimere van rajtuk kiverve. A második kép Ujlaki Lőrincz síremlékét tünteti fel.

Ujlaki Lőrincz, Miklós fia, Mátyás fényes udvarában növekedett, mint apja Zsigmondéban. A nagy királynak eleitől fogva különös kegyében állott, vele minden hadjáratban részt vett s 1474-ben Sziléziában már mint lovas-dandárparancsnok volt jelen, ugy Bécs elfoglalásakor is 1485-ben. Mátyás halála után azon derék főurak csekély számu sorában látjuk, kik a nagy király nagy emlé-

keztyübe vonvák; a mellvason látott liliomokkal a czombot borító lemezen megint találkozunk, de már koronára emlékeztető határozottabb kifejezéssel, úgy hogy e királyi fejk hiánya bőven helyre van hozva. A lábakat akkor divatozott hegyes orru csizma fedi, taréjtalan sarkantyúval ellátva.

E lábbeli Lengyelországból jött hozzánk s idővel olly aránytalan hosszúságra nőtt, hogy csak némileg akadálytalan járás eszközésére halcsont támasz volt reá szükséges. — Egyébiránt már akkor ferde divatnak tekintették, minél fogva viselete az egyházi rendnek szabály szerint meg volt tiltva.

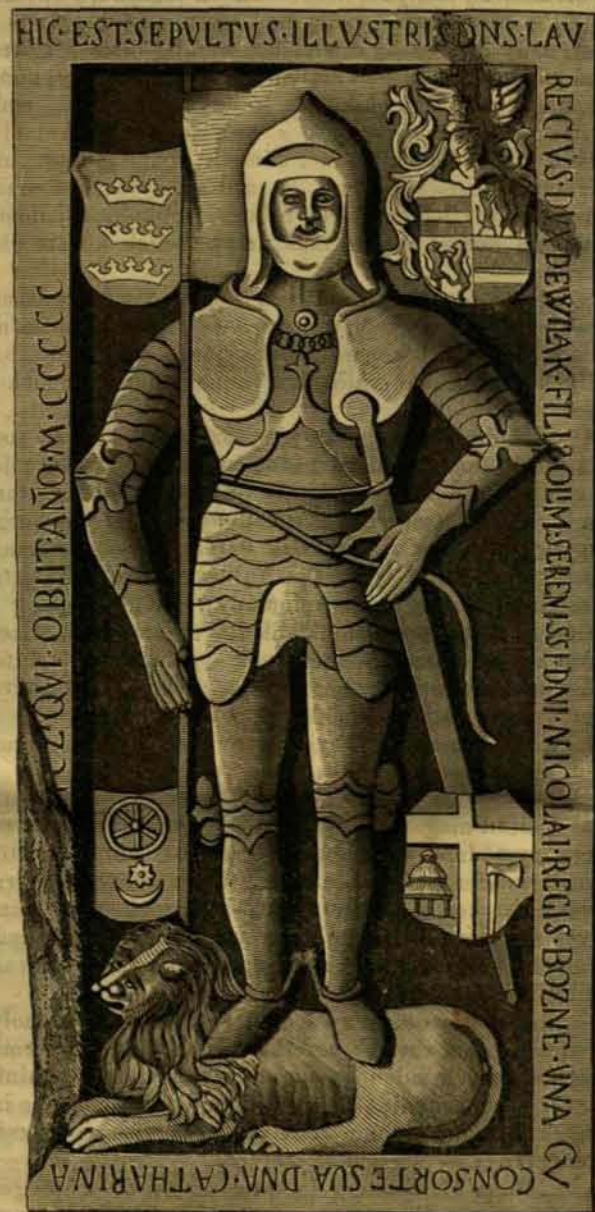
Zsámolyul végre nyugvó oroszlán szolgál, mi, mint magas származás s vitézség jele, gyakran fordul elő, hadvezérek, főurak, fejedelmek síremlékein ez időből.

A paizsok közt, a fent említett családi czimeren kívül még,

kezete iránt táplált tisztelő ragaszkodásból annak jeles fiához is hivek kívántak maradni; s ő a választáson 1000 lovassal jelent meg Korvin János mellett, smidőn ez elbukott, épen azok rút háladatlansága miatt, a kik hirnevüket, állásuk és méltóságuk fényét Mátyás jótételének köszönték: Lőrincz herczeg akkor is hive maradt a galádul elárult királyfinak s kísérte — egész a Csontmazon történt gyászos vereségig. —

Ez után visszavonult jószágaira, s Dobzse Lászlónak koronáztatására sem ment fel, a hol pedig maga Korvin is jelen volt; majd az 1493-i országgyűlésen a királyt, hanyag és alkalmatlan voltáért erősen megrotta, künn pedig beszéd közben rendesen nagyon gyalázta, adószedőit kiraboltatta stb. Mindezekért a király felbozsankodván, Ujlakit törvénybe idéztette, s mint-

hogyan meg nem jelent, Drágfi Bertalant sereggel ellene küldte. — Ujlaki ezalatt családostul együtt Nemet-Ujvárra menekült. Drágfi, Ujlaki várát rövid idei ostrom után csakugyan bevette s a hozzátartozó jószágokkal együtt kizsákmányolta. — Harmadnap maga a király is ünnepélyesen bevonult Ujlakra s aztán Ujlakinak többi várait is elvétette, de anyjának tartás fejében három várost visszaajándékozott. — Jövő 1495-ik évben Nemet-Ujvár is ostrom alá kerülván, a mindenéből kifosztott, megalázott büszke olygarcha kénytelennek látta magát, kegyelmet kérni, a mit kis-vártatva meg is nyert s egy év mulva minden jószágát visszakapta. Azontul aztán Ulászlóval folyvást jó lábon állott, sőt tanácsában is befolyásra vergődött. Így halt meg maradék nélkül (Pető krónikája szerint) 1524-ben vagy

Ujlaki Lőrincz sarköve és pénze.

(Timon szerint) 1526-ban, tehát épen a mohácsi veszedelem eszterdejében. Vele a hatalmas családnak, a legtekintélyesebb magyar főnemzetségek egyikének, magva szakadt.

Sirköve, általában tekintve, apjához teljesen hasonló tervezetű, bár kivitele egyszerűbb, de ép oly nemes izléssel és felfogással; lehet: ugyanazon egy mester műve. Ez már következő felirattal is

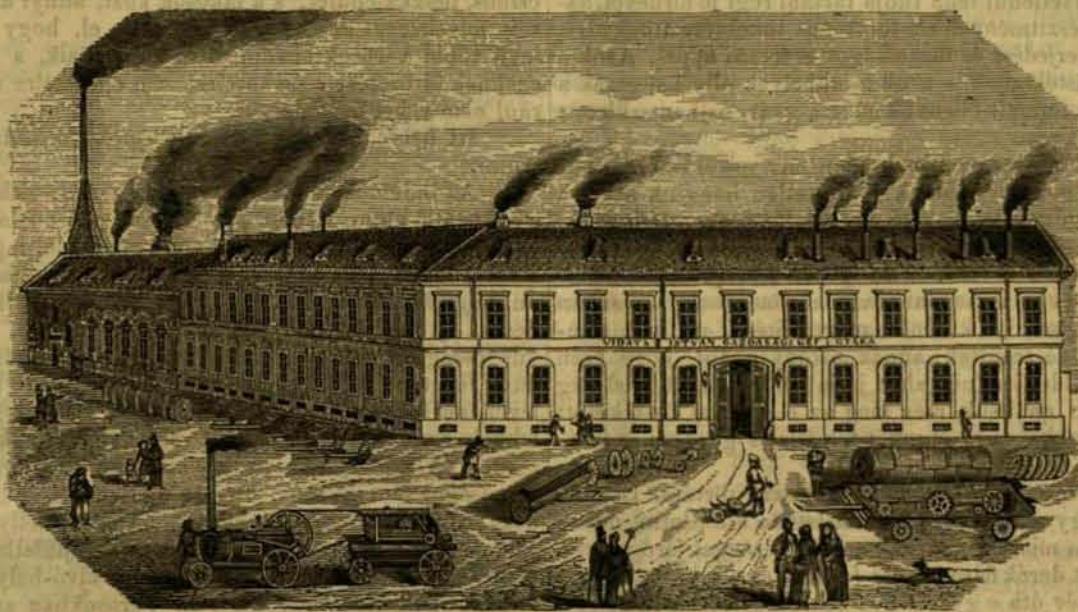
el van látva: „Hic est sepultus Laurentius dux de Wilak, filius olim serenissimi Nicolai regis Bozne, una cum consorte sua Catharina... ez qui obiit anno MCCCCC.“ A kölap négy szögét körül futó szöveg betűinek alakja uj-góth, nagy vonások. A „Catharina“ — szó után a kő megsérült, — mi alkalmasint még a török dúlás maradványa, mikor Szolimán a Szerémségen keresztül vonulván a mohácsi vérmezőre, a kolostort is elpusztította. A minthogy

ez a kő a dúlás után sokáig elhagyva, ketté repedve feküdt a romok közt, miglen Pastirovich Péter szerzet-főnök a falba illesztette.

Az alak itt is csaknem egészen vértezett, sőt már sisakos is, a mi egyébkint is bajusz- és szakáltalan arczára nézve épen nem előnyös. A páncél csinos, de nem valami fényes. A csizma még mindig hegyes, de hosszú száru, tar s már sarkantyúval; a láb alatti oroslán sem hiányzik; de az alak, úgy látszik, állva van feltüntetve,

Szeréminek írja, saját családi czimének s birtokának tulajdonitván elsőséget, valamint hogy itt két sarkövön, egy pecséten s három érmen, annyi czimer közt épen a szerémségi hiányzik. — Miután mint fenebb láttuk, Ujlaki Lőrincz halála 1524—26 tájt történt, önkint következik, hogy a táblán római számmal kivésott 1500 évszám nem az ő halálára szól, hanem ennek a számok után üresen

hagyott helyre kellett volna egy hálás utód által kivésatni, ha anélkül nem szállt volna sirba. Miből világos, hogy a siremlék a herczeg életében s tán épen a feljegyzett esztendőben készült. Z—y K—ly.

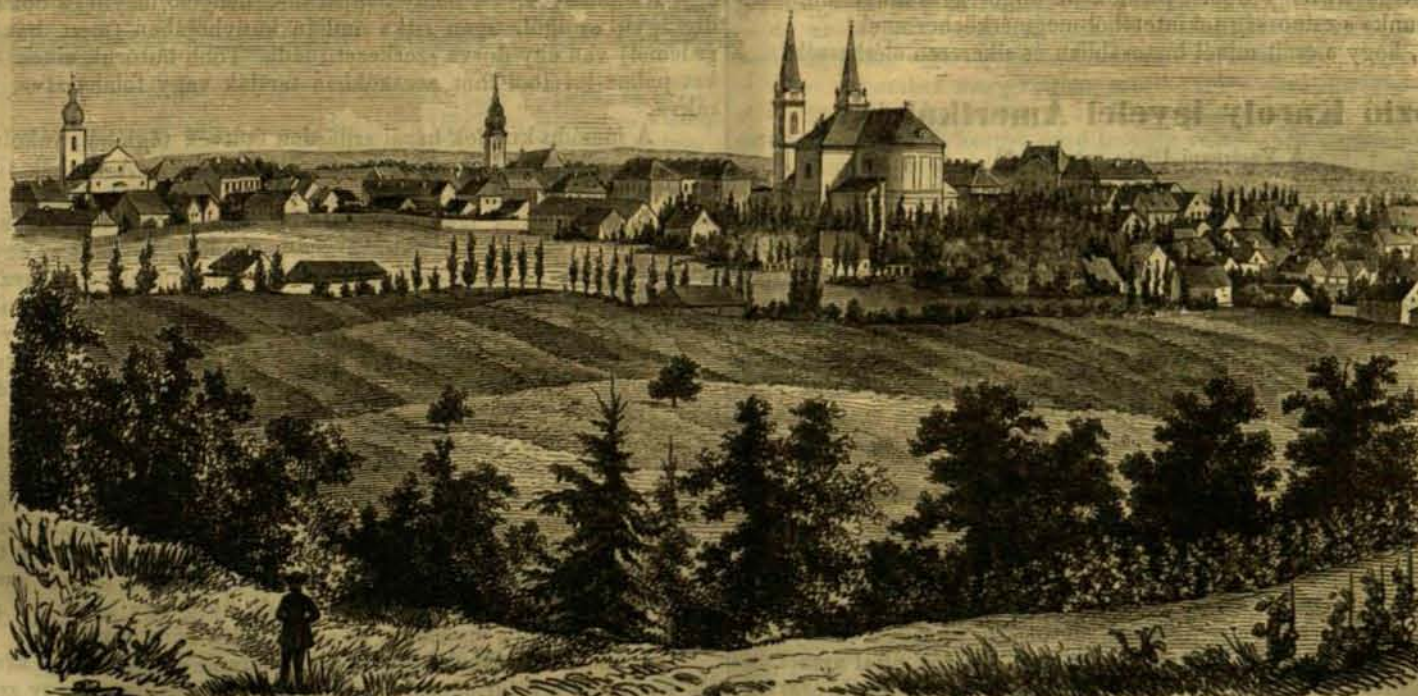
Vidats István gépgyára Pesten.

Vidats István gépgyára Pesten.

Alig van az országban az iparüzők között jobb hangzású név, s a magyar gépészek között nincs egy is, kinek készítményei s nevének híre a távolabb külföldön is oly dicséretesen ismert volna, mint Vidats Istváné. A Vasár-

napi Ujságban is oly gyakran volt s van róla szó, hogy igen illő, mikép olvasóinknak e derék gépgyárt végre rajzban is bemutassuk.

Vidats gépgyára, Pesten a ferenczvárosi kétnyul-utczában, jelenleg a legnevezetesebb iparvállalatok egyike hazánkban. Csekély kezdetből, mintegy 30 év lefolyása alatt, alapítójának kitartó erélye, szorgalma és ügyessége által, — s a mi különösen méltánylandó — csupán hazai erőkből és eszközökkel, a magyar ezin és jelleg teljes épségben tartása mellett, fokokként emelkedett, növekedett, gyarapodott. Az értelmes vezetés s készítményeinek

Felső-vasmegeyi képek: VIII. Szombathely. — (Lásd a szöveget 98. oldalon.)

mert a fej nem párnán nyugszik, hanem a herczegi zászló terül el nyakszirtje és feje mellett, mellynek nyelét, mint szerémi herczeg, jobb oldalához szoritja. Czimerdiszszel és sisakkal csak a balváll fölött álló czimer van ellátva; ez, mint az olvasó kiveheti, az Ujlaki-czimer, de már két oroslánnal bővitve s így megkettőztetve. Különös, hogy magát „dux de Wilak“ — Ujlaki herczegnek és nem

szilárdsága szerzé meg neki azon hitelt, mellyet most méltán irigyelnek tőle az ifjabb versenytársak, de mellyet az teljesen megérdemel s folyvást megőrzeni iparkodik.

Magyarország, mellyet kiválólag földmívelő országnak szokás nevezni, különösen érzi s mindinkább érezni fogja a gazdasági gépgyárak szükségét. Az újabb idők világosan tanusítják, mennyi pénz és igyekezet fordul hazánkban ezen sokáig parlagon hevert térré. Örvedetes látni hazai gépé-

szeink s gépgyáraink szaporodását, s a verseny által támadt tökéletesülést és nagyobb olcsóságot gépeink körül. S nem lehetett feltűnni azon körülménynek is, hogy a külföldi gépészei mennyire iparkodnak, készítményeik számára Magyarországi piacát biztosítani. Az angolok a legnagyobb pénzáldozatokkal nyitnak nálunk raktárakat, s mindenképen azon vannak, hogy e fölfedezett vásáron minél nagyobb kiterjedést nyerjenek.

Valóban örülhet a hazai ipar minden barátja, midőn tapasztalja, hogy dacára ezen minden oldalról növekedő hatalmas versenynek, Vidats István magyar gépgyára nem csak sértetlenül fenn tudja tartani régi jó hírnevét, hanem a kor haladása szerint készítményeinek folytonos tökélyére törekedve, üzletének mindig nagyobb kiterjedést és fontosságot szerezní képes. Azok a magas kémények olly vígan füstölögnek, s azok a műhelyek olly hangosak a munkások zajától, hogy öröme telhetik bennük még a gyári zajban született s felnőtt telivér angol gyárosnak is.

Nem szándékunk ezuttal Vidats gyáranak készítményeiről szólni (mihelyt többször volt már s lesz még alkalmunk); érintetlen hagyjuk azért a szecsakavágók, darálók, répavágók, rosták, vető- és cséplőgépek, mozdonyok, szénagyűjtők, kapálók, töltőgétek, morzsolók, téglá- és borpresek, gőzkazánok, gőzgépek, gőz- és műmalmok s több efféle gépek hosszú sorát, melyeket annyi év óta nyujt e gyár a magyar gazdaközönségnek, — csupán az elhíresült *Vidats-ekéknek* legyen itt különös megemlítése, mellyek mindig a legnagyobb pártolásban részesültek, annak bizonyosságul, hogy ezen Vidats-eké, melly a távol külföldet is e név alatt járja be, leginkább felel meg a magyar gazda igényeinek. S említsük még meg az e gyárral összekötött *casontódét*, melly minden e szakba vágó munkát felvállal s gyorsan és jutányosan teljesít.

Ujabb időkben e gyár vezetése körül némi változás történt. Lapunk olvasói emlékezni fognak, hogy mult évben Vidats István kihirdette, mikép gyöngélgedő egészségi állapota miatt e gyárnak sok fáradsággal járó vezetésétől visszalépett, s ezen üzletet derék fiára *Vidats Jánosra* és a sokáig Angliában tartózkodott, de már egy év óta e gyár ügyeinek vezetésében részt vett *Jankó Vincze* urra ruházta át, kik azt azóta közös kötelezettség mellett s közös czímmel vezetik.

Ez új és fiatal erők hozzájárulása által új élet, új törekvések keletkeztek e gyár falai között. Nemcsak az eddigelé itt készült gépeket iparkodnak az új czimvezetők napról napra nagyobb tökéletességben kiállítani, hanem fő-törekvésük arra is van irányozva, hogy új szövetkezések és intézkedések által üzleti barátaiknak kedvét és pártolását még inkább megnyerhessék. Nevezetesen, több részről nyilvánult ohajtások folytán felkarolták az alkalmat, angol gépész *Yull György* urral szövetkezni, kinek szabadalmazott ekéje az utóbbi próbák alkalmával mindenütt kettünő elismerésben részesült. Ezen híres ekék gyárakban fognak készülni, s a megrendelések is egyenest ide intézendők. Szintén tárgyalás alatt van egy angol gépraktárnak saját raktárukkal leendő egyesítése, miáltal alkalmat kívánnak gazdáinknak szolgáltatni, hogy mind az angol mind a honi készítményű gépeket egy raktárban feltalálhassák, s összehasonlítás által egyik vagy másiknak előnyéről meggyőződván, a vásárlást tetszésük szerint tehessék. Ezt főleg gazdáink érdekében teszik, de teszik azért is, hogy munkásaink az angol gépeket közel érvén, azoknak gyakori látása által, jobb és tökéletesab munkára buzduljanak, s ez által elérhetővé tegyék, hogy honi gyáraink az angol gyárakkal mind szilárdság, mind munka s csinoság tekintetéből megmérkőzhessenek.

Adja Isten, hogy e czélt minél biztosabban és sikeresen elérhessék!

László Károly levelei Amerikából.

A Vasárnapi Ujság számára. *)

A Tehuantepeki földszoros.

III.

Minatitlan (Mexico), január 1-jén 1859.

Midőn e sorokat írom (este 6 órakor), önök, kiknek azok szánvák, már ez év második napjára szenderedtek által, s midőn önök ezt olvassák, már ez év második hónapjában irnak, de részint mert képzelem, mintha önökkel személyesen beszélnek most, részint mert jókívánás későn is jól esik, kívánom önöknek „boldog újévet“, s vőfélyes styblen talán helyesen kívánhatnám, „adjon Isten a mi nincs, s vegye el a mi van.“ — S most ígéretem szerint írok tovább a Tehuantepeki földszorosról.

Ezen földszoroson legnevezetesebb hely *Minatitlan* **) nem mert régi, nagy, pompás vagy gazdag város, hanem mert a tengeri hajókkal hajókázásnak feje, s a tervezett vaspálya a Csendes-tengerhez hihetőleg innen fog indulni. Minatitlan a *Coatzacoalcos* folyó balpartján fekszik, a Mexicói öböl-től 4 1/3 német mérföldnyire, az északról a folyóhoz keskenyen kinyúló dombgerinceken; keletről, délről és nyugatról beláthatlan síksággal környezve, mellynek nagyobb része az esős évszakban a kiáradó folyók által vízzel borítottatik, a száraz évszakban pedig ezer meg ezer lónak, öszvérnek és szarvasmarhának szolgál legelőül. — Minatitlan 1830 tájában kezdett alapulni s évekig olly lassan nevedett, hogy 1850-ben még csak 70 indián házból és 460 lakosból állott, kik között alig találkozott külföldi, hanem 1850-ben

*) Lásd V. U. 1. és 5. számait.

**) „*Mina*“ neve egy spanyol bajnoknak s forradalmi csapatfőnöknek, ki vitéz kis csapatjával nagy szolgálatot tett 1821-ben a mexicói köztársaság szabadsága kivívásában; „*Titlan*“ aztek nyelven várost tesz. L. K. — (Az előbbi levelekben tehát hibásan írtuk *Minatitlan*; eléggé feltűnő, hogy e helynevet sem Balbi, sem Ritter nagy geographiai szótáraiban följegyezve nem találtuk. Szerk.)

az első lépés tétetett; a két nagy tengert ezen földszoroson keresztül vasuttal kötni össze. Az előleges mérések megtétettek, s habár a czélt illetőleg sikeretlenül, ezen mozgalomnak meg lón az ő haszna; az általános világkereskedésre nézve ki lón mutató, hogy a szándékolt vasut könnyen építhető, s Minatitlanra nézve az, hogy azon mozgalom ide sok vállalkozó szellemű, szorgalmas amerikai s angol vont, úgy hogy Minatitlanban jelenleg van mintegy 150 ház mintegy 1200 lakossággal. A házak között annyi az amerikai modorban épített, fa- vagy cserép-zsindelyvel fedett 1—2 emeletes csinos, deszka-épület, s a lakosok közt, annyi a külföldi, kiktől a benszülőttek miveltiséget és szokást sajátítanak el, hogy ezen város a tartományban levő többi városoktól roppantul különbözik, s jelen állásában sem népére, ezeknek öltözetére s szokásaira, sem épületeire nézve e tartományban must-rául nem vehető.

Itt helye lesz, az indiánok építési módjáról, butorairól s öltözeteiről szólni.

Az indiánok rendszeren olly nyomorult viskóban laknak, hogy egy magyar istálló ahhoz képest palota. Az épület fala áll igen ritkán font sövényből, melly néha kívül s belől, s néha csak belől tapasztatik be sárral vékonyan, s városokban néha ki is meszletetik; de gyakran a sövényfalat tapasztatlanul hagyják. Az ajtó nádból vagy vesszőkből készített rácsból vagy durva deszka-ajtóból áll, fa-sarkokon, kilincs nélkül. Ablak az épületen nincs; a világosság ott megy be, hol a füst kijön, a mindig nyitva álló ajtón. Az épületek fedetnek pálmalevéllel vagy „*oja blanca*“ (olvassd: oha blánka = fehér levél) nevű 2 1/2—3 láb hosszú s 10—12 hüvelyk széles, kemény, sima levelekkel. Ezen fedelek a nádnál vagy zsupnál sokkal alábbvalók és rozsz kinézésűek. A szobák sem padlásolva, sem pallózza nincsenek. Sőt még annyi fáradságot sem vesznek, hogy a földet elegyengetnék s letapasztanák. Ezen házakban rendszeren csak egy szoba van, melly szolgál éléstáru, konyhául (de a gondosabbak, s kevésbé restek az épülethez közel készített szin alatt főznek), s az egész családnak lakó és alvó-helyül, honnan még a malaczok és baromfiak sincsenek kizárva. Városokban azonban a civilizáltabb s jobb módu indiánok és szegényebb kreolok házaiban két szoba van. A külső szoba egy, néha két, egymással szemközti ajtóval, ablak nélkül, ülő és dolgozó-szobául szolgál; az ebből nyíló belső-szoba, az oldalán levő s ablakul szolgáló egy lyukkal raktáru és háló-szobául szolgál. Az egész tartományban egyetlen egy kéményt nem lehet látni, s mégis a tűz igen nagy ritkaság — bárha a tűzzel igen gondatlanul bánnak, — mi annak tulajdonítható, hogy a fedő anyag nem könnyen ég.

Az épület leírásából gyaníthatják önök, hogy milyen lehet az indiánok butora. A legszegényebb magyar zsellér butora ezekéhez képest fényűzés, s ezekből áll: A földbe vert czövekekre csinált rács, nyoszolyául szolgál. Ez rendszeren olly széles, hogy az egész család azon fekszik. A rácsra marhabőr vagy gyékény van terítve, vánkosl darabfák vagy holmi összegöngyöltetett rongyok szolgálnak. Takaróra szükségük nincs, mert a leghűvösebb évszakban a melegség nincs + 17 reaum. fokon alól, mellyben az indián meztelen sem didereg. Ezen butoron kívül vannak néhány váju alakra kivésott fadarabok, mellyek fenékkal felborítva, ülésre szolgálnak. Asztal egy indián házában sincs, hanem a falukban s városokban némellyik indián házában van egy széles lóca, melly asztalul szolgál. Ezeken kívül van minden házban felkötve egy-két „*hamaca*“ *) melly nappal ülő, henylő helyül és bölesőül, éjjel pedig ágyul szolgál. Igen ritka indián konyhájában (mert ház nevet nem is érdemel) van egy durva szerkezetű láda. Több butoruk nincs. — Főzéléiket pámla-levélből font zacskókban tartják vagy fölakasztva, vagy polczra rakva.

A jómódu kreolok háza szilárdan építvék téglából, vakolva s meszelve belől, néha kívül is, és rendszeren cseréppel fedvék. A szobák földje téglával borítottatik, de azok ritkán padlásoltatnak le. A szobák tágasak és számosak, de a butor bennük igen kevés és többnyire durva munka, s ezekből áll: Nyoszolya helyett használtatik a „*catre*“, melly kétféle; az egyik egy négy lábón álló erős fa ráma, mellyre marhabőr van kifeszítve, szegezve, a másik a Magyarhonban is ismeretes tábori ágy, melly nappalra összecukva félretéttik. Derékaj ezen meleg éghajlatban nem használtatik, s az ágybeli rendszeren csak egykét vánkosl s egykét pokróczból áll, mellyek derékajul és takaróul szolgálnak. A „*catre*“-ken kívül vannak a szobákban sajátáságok alaku igen alacsony karszékek s az evő asztalon kívül igen ritkán a sarkokban egykét kis asztal, — mellyeken holmi csecsebecsék és szentek szobrocskái állanak, és néhány láda. Igen ritka házban látni ruhaszekrényt. Szóval, még jómódu kreol háza is olly gyéren van butorozva, hogy az európaiasan butorozott szobákhoz szokott idegen, a tágas előszobába lépve — melly ülő, dolgozó és társalgó-teremül használtatik. — azt annyira üresnek találja, mikép azt gondolja, hogy a lakók kiköltöztek vagy költöző félben vannak. A kreolok házaiban ablakok vannak hagyva, de üveg egy ablakban sincs, hanem szeles, esős időben s éjszakára, az ablaktáblák záratnak be.

A középranguak butorzata az indiánok és a jó módu kreoloké közt áll. Ezek sem a földről, sem asztról nem esznek, hanem egy széles lóczáról.

Az indiánok főző-eszközei szintén olly kevés számuak és egyszerűk mint butoruk, s leginkább ezekből állanak: két-három, laposak alaku, fületlen, mázatlan, durva fazék, egy-két cserép tepsi, mellyen „*tortilla*“-t és hust sütnék; két-három szűkebb száju fazék, melly vizes korsóul szolgál, bennük a vizet (gyakran kettőt is egymás tetejére téve) kizárólag az aszo-

*) A „*hamaca*“ az Agave-Amerikana nevű kaktus-faj leveleiből nyert kenderfőrmá szálakból font zsinagekból van háló módra kötve; szélessége 3—4 láb, hossza 6—7 láb. A két végére kötött két kötéllel fogva a szabadban faágakra, s a szobában gerendákhoz köttetik s a földtől 1—2 lábnyira lógg.

nyok hordják fejük tetején. Tálul szolgálhatnak nekik nagy sárga — tök-héjak. — Evőeszközök, azt mondhatni, nincsenek. Durva fakanalok néha vannak, de azokat alig használják, mert levest nem csinálnak, hanem a húst darabokra vagdalva „machete“-jokkal, fekete paszulyal vagy rizsszel sűrűre főzik. A fazekat a földre teszik s azt körülülük vagy guggolják. Tortillá-ból (málé lepény) szakítanak egy kanál-főnyi darabot, azt három ujjaik közt kanál alakra meghajtva, kanálul használják s ujjaik villa-szolgálatot tesznek. Késük nincs, de az az evésnél nem is kell, mert vele mit vágni nincs. Ivóeszközül használják az úgynevezett „jicara“-t (olv. hikara. *) Ebből isznak vizet, kávét, csokoládét stb.

Észak-Amerikában a nép egyformán öltözködik; ott ruházat néposztályt nem különböztet, nem csinál, hanem a Tehuantepeki földszoroson, mint Magyarhonban, különféle rangú s osztályú lakosok különféleképpen öltözködnek. A mivelt osztály itt úgy öltözködik mint magyar vagy bármily honban, azon kivétellel, hogy magas tetejű kalaphelyett itt nagy karimájú szőr-, szalma- vagy panama-kalapot viselnek. A középosztályuk pantalon és topánt viselnek s hasonló kalapot, mint a mivelt osztály, de nyakkendőt nem s rendszeren egy ingben járnak vagy néha kurta ujjasban. — Az indiánok öltözete sokkal egyszerűbb. A férfiak rendszeren gatyában járnak, melyet midőn gyalog utaznak vagy munkában vannak, czombtőig feltűrnek. Ingüket, mely félczombig le ér, kívül hagyják lobogni, annak ujjai meglehetősen bőveek s azokat mindig feltűrve hordják. Nyakkötőjük nincs. Palmalevel-kalapot hordanak. Csizma vagy topán helyett csak „cacle“-t vagy más néven „guaracho“-t viselnek, mely nem egyéb, mint marhabőrből kivágott talp, melyet igen egyszerű szíjjal, madzaggal vagy fahéjjal, régi római modorban a talpaik alá felkötnek. — Az indián asszonyok öltözete még egyszerűbb mint a férfiaké, s Éva anyánktól csak annyiban különbözik, hogy figefalevel helyett ezek egy 2—2½ láb széles és 3 láb hosszú durva pamut-vászon darabot használnak testük egy része fedezésére, t. i. azon vászon darabot vékonykötől térdig magukon körül tekerik úgy, hogy az hátul két rétvű, s egy kis színes övvel, vagy a nélkül a derekukhoz erősítik. Testük egyéb része egészen meztelen, csak a forró évszakban az égető napsugarak ellen, vagy mikor a városba jönnek be, — tán szeméremből — egy vászondarabot kanyarítanak a nyakukba, mely mindazáltal épen nem teszi láthatanná őket (mert szegények talán nem is tudják, hogy mi az illem).

Különös az, hogy az indián asszonyok még csak „cacle“-ket sem viselnek, míg a férfiakat a nélkül látni ritkaság. Még különösebb az, hogy a nőszemélyek, kiknek természet szerint szemérmesebbeknek kellene lenni mint a férfiaknak, csaknem anyaszült mezteleneen járnak, míg férfit ing nélkül látni, még a nyári forró napokban is ritkaság. — Az indiánok haja fekete, fényes, melyet a férfiak bőrig nyírnek, a nők pedig hátul két farkba fonnak és koszu-formán fejük körül kanyarítanak s rendszeren virágokkal és veres szalaggal ékesítnek még házkörüli munkában is, vagy midőn a városba jönnek be valamit eladni. Egető nap ellen férfikalapot tesznek fel. — Az indián nők mosni és mosakodni igen szeretnek s ezért mind ők, mind férfiak igen tisztán járnak. — Az indián gyermekek mind anyaszült mezteleneen járnak, s nem ritkaság falukon és tanyákon még 8—10 éves lányokat, s 10—12 éves fiukat is mezteleneen látni.

Időjárás Minatitlanban, decemberben 1858.

Nap	Hévmérő állása (Reaum.)			Légmérő állása (Aneroid)			Szél			Eső esett	Jegyzék.
	alsó	felső	közép	alsó	felső	közép	semmi	déli	északi		
1—10	+16.4	+23.1	+19.7	29.8 ¹ / ₈	30.1	29.9 ² / ₁₆	—	3	7	—	A vizsgálat tételt minden nap délután 3 órákor, mint a nap legmelegebb részében. Amellegség éjjel volt az egész hónapban átlag +14.7 — +18.7.
11—20	+17.8	+22.2	+20.	29.7 ² / ₈	29.9 ¹ / ₈	29.8 ³ / ₈	1	3	6	1/16	Az egész hónapban átlag 1 szélvétel délről s 4 északról. Az utolsó szél volt északi.
21—31	+17.3	+21.3	+19.3	29.7	30.0	29.8 ² / ₈	—	1	10	1 ¹ / ₁₆	

*) A „jicara“ egy forró égáji lának a gyümölcse, mondhatni hogy az fántermő kobak. Alakja csaknem tökéletes gömb, 6 hüvelyk átmérővel; héja sötétes zöld s leszakasztva görög dinnyéül nézhető. Héja kemény mint a kobaké, bele szintén taplós, de egy kissé levelesebb mint a kobaké, kellemetlen zöld szagú, s kesernyés. Midőn megérett, azt ketté fűrészelik, belit kitisztítják, s a bóját megszártatva ivó eszközül, s gyakran tányérul s csészéül használják. A fának közneve „Zuaje“ fűvészeve „Crescentia cujete.“ — L. K.

Irinyi József meghalt.

Egy ifju férfi, kinek deli alakja százados életet ígért; egy vidám jó barát, kivel kedves dolog volt találkozunk mindig; mert az ő arcáról tudtuk meg azt, hogy magunk sem vénültünk még úgy meg, a hogy képzeljük; egy derék jellem, a kit büszkeségünk volt azon kor ivadéka közé számítanunk, mely az egykori fiatal-magyarországot képviselte; egy szilárd, becsületes, igaz szív, a minőnek értékét csak akkor ismerjük, mikor már elvesztők; egy nagy-ratörő szellem, évekre kiszámított roppant munkásság erős kezdeményével, — egyszerre csak kiesik sorainkból, — mint a csatában lelőtt harcász; még szemünk előtt a tegnapi mosolygó tekintet, még emlékünkből hangzik a félbeszakított szó; — és ott állunk koporsója körül és hallgatjuk, hogy döng rajta a hideg hant.

Mi jut ez órában eszembe? Semmi más, csak az, hogy milyen por, milyen szegény, milyen semmi az ember. — Nem jut eszembe, hogy magasztaljam az író, hogy sohajtsak a jó barátért, hogy sajnáljam a szellemi küzdőtér erős viadorát; meg vagyok alázva attól a gondolattól, hogy egy szellő, a szélnek egy fuvása nagyobb ur, mint ez az emberi szellem minden törekvése; hogy az, a ki a multak hajótöréseiből csodásan kimenekült, ki semmi bánatnak, kétségbeesésnek meg nem adta magát; ki nagy erővel, nagy fáradsággal anyagot hordott össze egy roppant nagy munkához; egy rossz időben vett lélekzet miatt elesik, hogy többé föl ne keljen. Milyen könnyen töröl a sors emberek számításában.

Sokan voltak temetésén: Budapestnek csaknem minden értelmisége. Irinyi valóban az egész hazai intelligenciának halottja, kinek sirjára annyival nehezebb gondolnunk, mert oda nem egy bevégzett, hanem egy megkezdett munkásság van eltemetve.

Azon ügy, mellynek olly buzgó és olly bátor bajnoka volt, sokáig emlékezni fog rá pótolhatlan vesztesége után; mi pedig, kiknek sorában lánczszemet képezett, csak lassan, lassan fogunk hozzá szokni ahhoz a nehéz gondolathoz, hogy Irinyi meghalt s a közsajnálát tartósabb emlék lesz sirja fölött, mint a márvány! *)

Jókai Mór.

Böngészet

az élet és tudomány mezején.

— A fősvény vén *Simonides* így mentegette ismerősei és barátai előtt szívébe rögzött s lelkébe avult szenvedélyét: — „Inkább akarom meggazdálkodott vagyonomat ellenségeimnek hagyni, mint jó barátimat magamtól a hitelezés által elidegeníteni; mert az tapasztalati igazság, mikép: a kinek pénzt kölcsönözünk: az *ritkán* nyitja meg ajtónkat, — míg tartozásának eleget nem tett; még *ritkábban*, ha a kölcsönt örökre magánál akarja feledni; — de az is igaz, hogy: az *adós*, a hitelezőnek *alárendeltje*, míg *adós*: . . . barátság pedig csak egyenlők közt állhat erősen.“

— Az ember nagy majom, míg a földön jár! *Alcibiades* igen szép külsejű, gyönyörű testalkatú, de kissé *kancsi* szemű, — mint a magyar mondja: káposztás kertbe néző levante volt; — és korának ép szemű arslánai, szintén úgy idomíták látirányukat, hogy nézének Damaskus felé; — s minthogy az emlékiratok szerint *Alcibiades* — a *Sokrates* növendék barátja — mind az erényekben mind a vétkekben kitűnő volt: erényeinek is akadtak utánzói, — *de heresen*; vétkeinek is követői — *de sokan!* — *Aristoteles* az *R* betűt nem tudta kimondani; s az ő korában divatba jött a természetbuvárok és philosophok közt az *R* betűt rosszul kimondani. — *Plátón* vállalai szükek, összevonultak voltak: követői és tanítványai szintén összevonottak jártok és társalgásuk közben vállalikat, hogy *Platonok*nak látszassanak.

— *Anakreon*, a legszebb görög dalmokok egyike, a borban maradt szülő magvától fult meg.

(Folytatjuk.)

*) Korán elhunyt barátunk életpályájáról s irodalmi érdemeiről később fogunk bővebben emlékezni. Szerk.

TÁRHÁZ.

Kakas Márton a színházban.

XCV. Levél. „Zsigmond fogsága.“ Színjáték, írta Szigligeti.

Zsigmondot, bizonyos csintalanságok miatt, az ország rendei jónak találták, jövendő megjavulásáig, fogságra küldeni Siklóstra, Gara uram őrizete alá. Nehogy azonban az érdemes fogoly a tömlöcztartóval együtt odább álljon, azt kívánták Garától az ország rendei, hogy kezesül adja oda nekik egyik fiát. Van tudniillik Garának két szép fia, a kik tudnak már írni, olvasni, vívni, sőt ha nem csalatkozom, a Profétában korcsolyáznak is; jeles két fiu. Gara tehát haza jó s mondja a feleségének, hogy: „anyjuk! azt a Miska gyereket el kell ám küldeni német szóra Pozsonyba, Zsigmondkáért cserébe“

(a hogy ez régóta szokás a hazában). Az anyjuk persze lamentál, hogy se téli ruhája a gyerekeknek, se fehérneműje nincs még *megmerholva*, aztán most épen köhög is; de persze ő rá nem hallgatnak, a cserébe hozott német gyerek már itt is van; ennek tehát meg kell történni: a fiucska anyja ölelő karjai közül odább viszik, a mi valóban érzékeny jelenet volt s a közönséget nagyon meghatotta.

A cserébe hozott német gyerek, Zsigmond, egy szörnyüképen felnyúlt siheder, kinek az ország kegyes rendei okos előre való gondoskodásból jó hosszú téli kaputot csináltattak, hogy ki ne nőhessen belőle, azonkívül még egy szép gérokkot, meg egy nyári spenezert. Már az mindjárt nem tetszett nekem, hogy ez a diák minden ruháját felvette egyszerre, még pedig a spen-

czert a gérokk tetejébe, úgy viseli valamennyit; ez valami nagy préda lehet; csudálom, hogy engedhette ezt meg neki olyan rendes asszony, mint Garáné tennasszony? Zsigmond diák mellett van egy instructor is, a színlap szerint Beczkó bolond, a ki öt mindenféle szép reáltudományokra tanítja, ez a drága madár gazdájával együtt rábeszéli az inast, Kadarkát, hogy szöktesse el Zsigmondot valahogy: de Kadarka felesége felfedi a gonosz szándékot Garáné asszonynak s az mindjárt megváltoztatja a cselédséget. Mit gondolkodik ki akkor a diákok? Azt, hogy Zsigmond legyen szerelmes Garáné tennasszonyba, az öregur most úgy sincs itthon, hátha az asszony maga is hajlandó lenne, velük együtt elszökni? No már csak el is képzelni ilyen istentelenséget! Hanem hiszen, ki is kapnak érte; instructor uram kap egy olyan pofont a tennasszonytól, hogy tudom nem adná kettőért, Zsigmond diák számára pedig javában ázik már a sós vízben a nyirfavessző, midőn szerencséjére megérkeznek az ország rendei, Gara urammal együtt, s azt mondják, hogy minden jól van már, Zsigmond urfi hazamehet, folytathatja mesterségét, a Miska gyereket is visszahozták, a ki már csak azért is megérdemli a dicséretet, hogy a mi ruhában ezelt az esztendővel elvitték, még most sincs sem a térdén, sem a könyökén kiszakadva; hanem annyit mégis megvártunk volna tőle, hogy legalább producálta volna egy pár szóval, hogy tanult-e hát valamit németül? Nem ette-e hiába azt a drága spenótot Pozsonyban? bár annyit mondott volna, hogy „kisz ti hand fra mám!“ hát az ember meg volna felőle vigasztalva. Ezen az egy hiányon kívül egyéb kívánni valóm nincsen.

Kakas Márton.

Még egykét szó zeneszerzőinkről.

Jász-Felsőszentgyörgy, febr. 6-án.

Nemzeti féltékenységgel csüggünk zenénken, ez okozza, hogy én is, ki különben távol a nagyvilág zajától, falusi csendes magányban élem napjaim, — tollat fogni elhatároztam.

Remélem, t. szerkesztő ur tért nyitand rövid cikkemnek, már csak azért is, hogy e felszólalás azon vidékről jő, hol még — hiszszük — megmaradt az igazi magyar izlés, nem úgy, mint Pesten, vagy szép honunk egyéb helyein, hol, ha magyar zenét kénytelenítettünk hallgatni, lelkünk szorul el mélyében.

A lelkes és ügyavatott Ujfalussy Lajos ur cikkét, míg egész teljében üdvözölnék, engedje, hogy mi is itt a Jászságban elmondhassunk egyet-mást zenénk körül. Eltem szebb részét ugyis az isteni zenészet pártolása, és annak gyakorlati — exequáló — részével töltvén: ismerem úgy a régi, mint az új jelenségeket e téren; de főleg a magyar lévén a mi sajátunk, keblem egész szent hevéllel öleltem mindig és ölelem azt körül.

Minden, ki ezidőszertit zenészetünknek java termékeit kellőleg ismeri, tudja, mennyi becses virág díszlik abban, mely mind az ugynevezett provincián sarjadt fel, sőt főlöleg is volna vitatni a vidéki erők supremáciáját művészetünk ez ágában. Mert hisz, a hol a nemzeti typus le van vetkőzve, ott igazi nemzeti zeneirők nem mivelődhetnek. Hány népdal ragyog egy drága gyöngyként egyes színművekbe átültetve, miknek szerzőjéül Szerdahelyi, Bognár, Dopler stb. van a fővárosban felhozva, míg azok eredetileg holmi névtelenül eltűnt vidéki egyéniségek lelkeiből fakadtak ki! — Bizonyára az eredeti szellemnek bensőbb s tisztább kinyilatkoztatásai jutnak nálunk a vidéknek, főleg a magyarságnak közepette, mint nagyobb városainkban, hol a fennhéjázó elmék néha oly messze szállongnak a természet örök törvényeitől, hogy a magasban szédelgésük miatt gyakran az igaz ítélet és épizlés biztos mértékét is veszítik. Nyomatékos adatokkal, mégpedig vajmi, sűrűen igazolja ez állítást a tapasztalat. De legyen elég csak a legeslegutóbbi időkből hozni fel erre példát.

Pecsenyánszky, Simonffy, Svastics, Szénfy, kiket mi a magyar zenészet corypheusait ismerünk, vagyis nemzeti büszkeségeink, mind vidéken laknak és folyvást laktak. Ott szívták és szívják magukba azon magyar elemet, mely-nélfogva a romlatlan egyszerűség ösvényén haladva, józan fogékonyságukkal mintegy ösztönszerűleg érzékelik a helyest. És ha hozzá teszszük is még a néhány darabjáról szintén kedvezőleg ismert Nyizsnyait, ezzel csak méltó elismerést adunk egy oly tehetségnek, kitől még sokat várhatunk, benne meg van a hajlam; kissé több műgond és nemzeti elem, mint a nem sikerült „mohácsi koldus“-ában, kevesebb reminiscencia, s úgy elérheti szintén azon fokát a zeneművészetnek, mellyen az előszámlált négy jeles közül különösen Pecsenyánszky és Simonffy állnak, kiknek minden újabb darabjánál egy egész nemzet tapsol fel örömben. Sőt a külföld is örömmel nyitja meg salonjait az igazi magyar zenének, példa erre a lelkes gr. Fáy működése Pecsenyánszky darabjaival, s a maga idejében híres darmstadti zeneestélyek Simonffy dalai-
val, meg a ritkább látogatók, kik ezen két jelesünket látogatásukkal megtisztelik. Csak épen e napokban értesültem arról, hogy Simonffy megismerése miatt, Budáról egy lengyel főúr Abonyba lerándult. Mit mutat mindez? ha azt nem, hogy Pecsenyánszky és Simonffy zenéje hatnak? mert hisz valami népnek dallamai, mint a nemzeti szellem legbűbb tükre egészben véve a bírálati tudomány előtt is (mint az mailag a magas fejlettségű nemzeteknél díszlik) egyes nemzetek szellemi képességeinek kiváló érvényü okmánya gyanánt tekintetik, és a saját mngukból — magyarán mondva maguk emberségéből — fejlődni képes életrevalóságnak legbiztosabb alapjául ismertetik el. Innét amaz élénk figyelem, mellyben a mi dalaink részesülnek a tudományos külföld előtt, valamint mind az, mi ezek ép magvaiból valódi sajátunkként fölsarjadzott.

Lelkünk egész teljéből üdvözöljük tehát t. Ujfalussy urat, ki első volt, hogy igazi magyar szempontból bírálva lépett ki nyílt sisakkal a síkra; min-

den szava, ítélete, gondolkozásmódja a mienk, s midőn egyéni véleményét gondolta le írni, az egy hatalmas kriterium volt, melly azáltal nyerte fő súlyát, hogy az általános nemzeti közvéleménynek volt tolmácsa. P. A.

Irodalom és művészet.

+ (Előfizetési felhívás.) Szász Károly és Fördös Lajos az eddig egyedül ez utóbbi által szerkesztett „Különféle viszonyokra vonatkozó Papidolgozatok“ — és „Kecskeméti prot. Közlöny“ folyóiratok szerkesztése és kiadására oly módon egyesültek, hogy a két folyóirat szerkesztése egymástól teljesen függetlenül kettőjük közt oszolja meg, s e kettős folyóiratra most közösen előfizetést nyitnak. A „Papidolgozatok“ tárgyai: Különféle egyházi beszédek, szertartási dolgozatok, bibliai magyarázatok, imák stb. A „Közlöny“ tárgyai: vallási és egyházi közlemények, nevelés és iskolaügy, könyvismertetések és bírálatok, egyházi és iskolai újdonságok, nevezetes egyházi és iskolai férfiak életrajza stb. Az előfizetés módját és föltételeit illetőleg: szerkesztőknek szándéka lévén évenként négy kettős füzetet — a mennyiben lehet, a negyedévi időszakok megtartásával — nyújtani, jelesen a „Papidolgozatokat mindannyiszor 12, a „Közlönyt“ 10 nyolczadrét-iven — háromnegyedévi folyamra nyitnak előfizetést. Mindkét folyóiratra előfizethetni a mondott időszakra 6 pforintjával, csupán a „Közlönyre“ 3, s csupán a „Papidolgozatokra“ 4 pforintjával. Az első kettős füzet júniusban, a második szeptemberben, a harmadik decemberben jelenik meg. Az előfizetési pénzek f. évi május elsejéig Kecskemétre: „A Papidolgozatok és kecskeméti prot. Közlöny szerkesztőségének“ czimezve, vagy Pestre Ráth Mór könyvkereskedésébe küldendők.

+ (Kovács István szegedi építőmester) a m. Tudós Társasághoz egy hazafiás levelet intézett, mellyben kiemeli, hogy a gyakorlati építéssel a magyar irodalom terén igen csekély és hiányos módon van képviselve, s megjegyezvén, mennyire érzik ennek szükségét főleg kisebb városokban levő pályatársai, és hogy a gyakori czélszerűtlen, tökéletlen, mindazáltal költséges építkezések oka is e nélkülözésben keresendő: 120 darab aranyat tűz ki „A gyakorlati építés tudományát“ tárgyzó legjobb pályaműre, s a pályázati eredmény megítélésére az Akademiát kéri föl. A pályázat határideje 1860. évi június 1-je. A derék hazafi 1860. évi januar elsején teszi le a pályadíjt a pesti takarékpénztárban. A félévi kamat is a nyertesnek lesz odaitélve. Ezen felül a pályamű nyomtatási költségeit is megajánlotta, hogy a megjelenendő munka annál jutányosabb áron legyen megszerezhető. Az Akademia ez ügyben Györy Sándor, Petzold Otto rendes, és Kruspér levelező tagot bizta meg a jutalomhirdetés formulázásával.

+ (A „Maros-Vásárhelyi füzetek“) IV-ik száma e napokban küldetett szét. Tartalma: Haller Gábor megöletése, Szilágyi Sándortól. — 2. Tanulmányos levelek urambátyámhoz, Mentovich-tól. — A prémet szolgáltató állatok, — cétől. — Magyarország prófétája. (vers) Phaontól. — Árvalány (beszély), gr. Bethlen Zsigmondtól. — Kont lovag (vers) Réthy L.-tól. — Tárca. — Szerkesztő az előfizetésiiek beküldésére vár e hó közepéig, a részvét föltételezvé e vállalat további fenállását, miután a derék szerkesztő, saját nyilatkozatainkat: munkát szivesen áldoz, de anyagi áldozat hozatala nem áll tehetségében.

+ (Boross Mihálytól) közelebb ismét két csinosan kiállított füzetke jelent meg e címek alatt: „A két királyné,“ szent-történeti beszély, és „A falu bírása,“ irányregény. Az elsőnek ára 10 pkr., a másodiké 12 pkr. Boross Mihály kétségkívül hasznos szolgálatot tesz irodalmunknak, midőn a nép számára illy munkákat ír, mellyek vajha minél nagyobb mértékben terjednének el, hogy a másféle silányságokat véggé száműzhessék.

+ (Vértessy Arnold) tehetséges fiatal író „Történeti beszélyei“ pár hét múlva elhagyják a sajtót. A szerző saját költségén fognak megjelenni.

⊙ Megjelent: „A kaméliák a sirboltban.“ Regény 3 kötetben. Ára 2 pft. Irta Kovács Mária. A szerzőnő a pesti magyar színház nyugdíjas tagja, kinek a közönség annyi éven át oly sok élvezetes estét köszön. A közönségnek most e regény pártfogásában a legszebb alkalom nyílik egykori kedvence iránti részvétét, elismerését ujalag nyilvánítani.

+ (Abony Károly „Történeti beszélyeire“) előfizetést nyit. Megjelennek e beszélyek két 20—21 ivnyi kötetben, s f. évi april havában fognak szétküldetni. Előfizetési ára a két kötetnek 1 pft. Az előfizetési összegek martius végeig szerzőhöz Szatmárra küldendők.

⊙ A még Schwartner Márton által alapított irodalmi pályadíjt, tiz évi meddő pályázat után végre Mészáros Károly nyerte el. A föltett kérdés ez volt: „Fejtessék meg a paraszt (urbéri) földek eredeti természetét s különféle neveit Magyarországon az urbárium behozataláig, az ide vonatkozó törvények és jogtörténeti adatokkal fölvilágosítva s indokolva.

+ (Huber Ida k. a.) kinek első színi kísérlete közelebb a várakozáson felül jól ütött ki, ha a hir nem csal, husvétől kezdve nemzeti színházunknak rendes szerződött tagja lesz. — A drámai személyzet jeles tagjai közül is, mint halljuk, többen aláírták már szerződésüket.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

⊙ (Borhereskedő-társulat) van alakulóban Bécsben és Pesten, mellynek célja lenne az austriai birodalom, különösen Magyarország borainak külföldön keletet szerezni. Az alapítke egyelőre 2 millió újforint lenne. A bécsi keresk. kamra véleményadáskép a terv iránt, felsőbb helyre pártoló nyilatkozatot adott be. A társulatot a leggazdagabb bécsi bankárok — s állítólag a legnagyobb magyar földbirtokosok is támogatják, s hir szerint az felsőbb helyről már engedélyezve is volna. Lesz még alkalmunk e tárgyról, ha valósul, bővebben szólni.

△ (*Borászat.*) A „Borászati Lapok“-ban olvassuk, hogy Schwarzer bécsi borkereskedő rövid idő alatt 20,000 akó magyar bort szállított Amerikába s mondhatni, hogy ott a magyar bornak piacot teremtett. — Boraink ára még mindig egyenlően tartja magát, csupán a keletre nézve lehet egy kis élénkséget észrevenni a vidéken, nevezetesen Ménes Paulis vidékén, s a magyarítai hegyeken gyakran fordulnak meg a vevők; legújabbán 1500 akó bort ment ott áruba 7—12 pfton. Olaszországban, Franciaországban, és a Rajna vidékén a bornak sem ára, sem kelete nem kielégítő. Lengyelországban ellenben emelkedett a bor ára, mindemellett mégis mindegyre keresettebb cikké válik.

△ (*Borászat.*) Konstantinápolyból az ott forgalomban levő francia, görög és oláh borokból a magyar Gazd. Egylethez mutatóvány érkezett. Vizsgálat után kitűnt, hogy azok szeszszel és fűszerrel vannak keverve. Remélhető azonban, hogy a magyar bor hasonló keverés nélkül is kivívja ott a köztetsést. Ez okból az egylet szakosztályának véleménye az, miszerint, ha az odaszállítandó magyar borok nem savanyuak s borszeszszel fölkészítvük, s olcsón adhatók lesznek, akkor Konstantinápolyban nagyszerű raktárt is lehetne állítani s boraink ott kelendőségre számíthatnának, s a görög s francia borokkal versenyezhetnek.

⊙ (*A szegszárdi borkereskedő-társaságnak*) vettük német nyelven fogalmazott jelentését. Ebből értesülünk, hogy a társulatnak Pesten Gyapay ur ügynöke, ki itt a megbízásokat elfogadja. Ezen kívül a társulat borainak hosszú árlajstromát olvastuk, mely a P. U. hirdetései között is megjelent s róla itt csak annyit mondhatunk, hogy az árak nem magasak.

△ (*A vetőmag-tisztítása.*) A kölessel teljes repce-magot vízbe kell tenni, a repcemag leül a fenékre, a köles pedig fennszik.

△ (*Temesvárott gőzmalomépítésére*) nyert egy vállalkozó engedélyt.

Közintézetek, egyletek.

+ (*A tordai négylet*) m. hó 19-én közgyűlést tartott, melyben a választmány működéséről szóló jegyzőkönyv felolvastatott. Az egylet mult évi bevétele 305 ft. 2 kr., kiadása 284 ft. 28 pkr. Vásárolt 78 db. szépirodalmi művet, bekötöttet 136 db. könyvet, 1857. évben még csak 24 tagja volt, tavaly már 78-ra szaporodott, jelenleg pedig 100-on felül van, mely szám még folyvást szaporodik.

△ (*Gazdasági egylet alakult*) Szászvároson Erdélyben, mely már 180 tagot számlál.

Jótekonyságok.

△ (*A pesti magyar színház nyugdíjintézete javára*) Somorján febr. 8-án rendezett táncszívalom 64 ft. 30 kr. és 1 aranyat jövedelmezett.

+ (*Az esztergomi takarékpénztár*) egy ottani nőnövélde föllállítására 400 ftoat ajánlott meg.

Közlekedés.

△ (*A dunagőzhajózási társulat*) egy új általános árlajstromot dolgoztat ki, mely némely árleszállításokat foglal magában.

⊙ (*A dunaszabályozási munkák*) a Duna torkolatától egész Magyarorszáig határáig 1850-ben megkezdettek, s a költség eddigel 5 millióra rug, a folyó évre pedig 500,000 van utalványozva.

Mi újság?

— (*Hasafui adakozás.*) E napokban a Vasárnapi Újság szerkesztősége utján 104 pft. (vagyis 109 ft. 20 kr. újpénzben) adatott által a nemzeti színház nyugdíjintézetének, melyet „Vörösmarty-Lendvay-émlék Szatmárból“ cím alatt a nemzeti színház nyugdíjas tagjainak fölségelésére leendő kamatozás végett küldött az 1858-ik évi Kölcsey-ünnepéről néhány irodalom és művészetbarát. — Fogadják a lelkes adakozók, kiknek neveit egyenkint a V. U. mult évi 26. számában közöltük, (midőn a Kölcsey-ünnepélyről szólottunk), a gyámoltott intézet nevében hazafiai meleg köszönetünket.

— (*A nemzeti színháznál*) a husvétkor beállandó új évvel, a személyzet körül nevezetes változásokra van kilátásunk. Egressy Gábor nem szerződött s a lapokban jelenti, hogy mártiustól kezdve a vidéki színigazgatóknak ajánlja közreműködését. Azt is beszélük, hogy Bulyovszkyné visszajő külföldről s rendes tagjává lesz ismét színpadunknak. Latkócziné nyugdíjba lép s helyébe Priell Kornélia van szerződötve.

⊙ (*A nagyszombati városi színházi álarcszobál*) díszítései közt Vörösmarty Mihály és Kisfaludy Károly arczképét is lehetett látni.

⊙ (*Róssa Sándor*) a cs. kir. budai orsz. törvényszék, kötélt általi halálra ítélte. Ugyanez alkalommal Csik Mihály, amannak némely tette elősegelésében bűnösnek találtván, egy évi súlyos börtönrre lón ítélve.

⊙ (*A vetéseket illetőleg*) az alsó vidékről, Szent-Andrásról, írják a „Falusi Gazdá“-nak, hogy a repce nagyrésze már elpusztult s attól lehet tartani, hogy a kései buzavetések, melyeket a tartós nagy fagy csirázásban ért, sokat szenvedtek. Az utak, kevés kivétellel, őszől kezdve, majd mindig járhatlanok voltak.

+ (*Szatmárra*) összesen 355 példányban járnak a különféle magyar lapok. E számból 81 a „Vas. Újság“ és „Pol. Ujdonságokra“ esik. E mellett német lapokat is hordatnak összesen 29 példányban. E tekintetben tehát nincs alapos ok panaszra. Hanem a közelebb alakult műkedvelő társulat, mely kizárólag hazai jótekonny czélokra lenne előadásokat tartandó, aligha meg nem bukik, mielőtt működését megkezdéné, mert mint a „Hölgyfutárnak“ írják, az egyik nem akar „komédiázni“, a másik kinőtt belőle, a harmadik még nem nőtt bele stb. (a negyedik meg talán a nyakára nőtt.)

+ (*Nemes telt.*) Sztupa György gyógyszerész áldozatkészségének s a művészet iránti vonzalmának azon elismerésre méltó szép tanujelét adá, hogy Szentpéteri Zsigmond özvegyétől azon gyógyszerek árát, melyeket több év óta felejthetetlen művésznök számára kiszolgáltattott, nem fogadta el. A nemes telt önmagát jutalmazza meg.

+ (*Suck Róza,*) a fiatal gordonkaművésznő, ki a mult évben gyönyörű játékaival oly sok szívet elbájolt, vasárnap febr. 27-én hangversenyt ad a nemzeti muzeum termében. Hollósy Kornelia és Ellingerné asszonyok is megígérték közreműködésüket.

— (*Uj vászonraktár Pesten.*) A jövő pesti Józsefnapi vásárhoz nagy reményeket köt az iparüző világ, s máris tapasztalhatni e részben előkészületeket. Az élet mindennapi szükségére szóló kereskedői cikkek között bizonyosan a legfontosabbak közé tartoznak a *vászon-árak*, s mégis alig van portéka, mely újabb időkben nagyobb szerű hamisításoknak volna kitéve, s mely a vevő részéről nagyobb ovatosságot igényelne, mint épen ez. Olvasónőinket kétségkívül érdekelni fogja azon hír, melynek e napokban jövének tudomására, hogy a közelebbi országos vásárkor egy *rumburgi takácsmester* fogja megnyitni raktárát Pesten. Tudva van, hogy Rumburg Csehországnak legrégibb s legjobb hírben álló vászonkészítő helye, hol a gépkészületek még nem szorították háttérbe a kézi munkát, s a fonalat még a kéz, nem a gép sodorja, a vásznat pedig természetes, nem mesterkelt vegytani unom fehéritik — mi által e portékák tartóssága tetemesen van biztosítva. Mint halljuk, ez új raktár a Dorottya-utcában a régi harminczadépületben lecd felállítva. Elég legyen itt e rövid figyelmeztetés, a többi lapunk hirdetései között reméljük olvashatni.

⊙ (*A legnagyobb ausztriai hajó „Argiro“ törtést szenvedett*) febr. 12-én virradóra, Livornóból Uj-Yorkba tett útja közben. E hajó 955 tonna (mintegy 18,000 m.) horderővel bírt. A kapitány (Slocovich Misko) nevével egy 18 éves és egy 2 hónapos leányával elveszett, oda lett továbbá a hajó 8 legénye. E szerencsétlenség Bastia közelében történt; megmenekült 13 egyén.

+ (*A Biela-féle üstökös*) a csillagászok számítása szerint a jelen év folytán meg fog bennünket látogatni.

— (*A vasuti munkálatok Somogyban*) rendszeren folynak. Február közepe táján a vasuti munkások közül három ember esett áldozatul. A part, melylyet ástak, agyonütötte őket.

+ (*Vasuti munkások versengése.*) Szabolcsból Harangod környékéről következő szomorú esetről veszünk tudósítást: Február 5-én délután a böcsi lelkész segédje, a tanító, a szomszéd helységbeli ref. lelkész és mások, összesen tizenegyen, három szekéren Böcs felé utaztak. Midőn a készülőfélben levő vasuti hidhoz értek — ez alatt kellvén áthaladniok, — az utat egy a hidról leeresztett deszkával elzárva találták, mitől az első szekér lovai megbokrosodtak. A böcsi lelkész tehát, ki szintén e szekéren ült, leszállván, felszólította az ott dolgozó vasuti munkásokat, hogy vegyék el onnan a deszkát, s ne gátolják vele az arra menő utasokat. Erre az egyik idegen munkás nagyon kifordított képett vágott a lelkészre, ki őt e miatt megfenyegetvén, szekereire ült, s a hid alatt áthajtattott. Ugyanezt tette a második szekér is, midőn a már említett munkás hirtelen köveket kapván föl, a lelkészt, s a mellette ülő tanítót hátra dobta. A harmadik szekéren ülők még a töltés másik oldalán levén, mitsem tudtak az egészről. Most a lelkész ismét megállította lovait, s társaival felment a vonalra a munkásokhoz, megtudandó, hogy ki volt a vakmerő, ki őket kövel hajigálta, s midőn ez iránt az egyik munkáshoz kérdést intézett, a másik hátul csákányával úgy föbevágta, hogy véres fejjel azonnal összerogyott. Erre a lelkésznek társai segítségére rohantak, s el akarták fogni a gaz támadót, de ez többekkel együtt elszaladt. Az üldözők egész a Hernád hidjáig követték a futókat, de most még nagyobb bajba keveredtek. Mint a később elfogottak kivallották, az ott dolgozó munkások a mérnök unszolására ásókkal és kapákkal a védetlen üldözőkre rohantak, s őket több, a fejükre irányzott csapás után leterítették. E közben a megsebesített lelkész a földről felvándorogván, szekereire ült, s midőn látná, hogy most a munkások tömegesen rohannak feléje, gyorsan elvágtatott a másik vonalon dolgozó böcsi emberek felé, kik felszólítására azonnal üzöbe vették a rakonczátlankodókat, s közülük 13-at sikerült elfogniok. A többiek a mérnökkel együtt gyors futással menekültek. A három sebesült most betegen fekszik. Sebeik nem halálosak ugyan, de elhanyagolás esetében veszélyesek lehetnek. Különösen a Böcs és Hernád-Németi közt dolgozó vasuti idegen munkások nagyon zabolátlan természetű emberek. Nem ez az első eset, hogy rakonczátlanságokat követtek el; az arra menő utasokkal nem egyszer gorombáskodtak, s némelyeket tetteles bántalmakkal is illették. (Reméljük, megtanítják most őket emberségre. Szerk.)

+ (*Olvasó-egylet falun.*) Hogy mit tehet egy lelkes és irodalmpártoló földesur s a hivatását felfogó lelkész — írja a „K. K.“ — a K. Küküllő völgyében fekvő Bonyha helység mutatja. Gróf Bethlen Farkas és a bonyhai ref. pap, Borosnyói Simon, kezdeményezése folytán egy 73 részvényből álló olvasó-egylet alakult, melynek tagjai közt magyar, román, cigány és izraelita is van. Egy-egy tag hetenkint egy pengő krajczárt fizet; az ekkint begyűlt 63 ft. 16 pkr. összegből az egylet a „Vas. Újságot“, „Pol. Ujdonságokat“ és a „Hirmondót“ járattja, a fennmaradó ötven egynehány forintot könyveket hozat. A gróf maga hat részvényt tart, és ezenkívül még a „K. Közlöny“, a „Kertészeti lapot“, „Falusi Gazdát“ és az „Üstökös“ járattja saját költségén az egylet számára. A tagok kétszer jönnek össze hetenkint olvasás végett. — Bizony sok népes városban kitesz ez a Bonyha helység!

— (*Siklóson casinó. A harkányi fürdő csinosodása.*) Városunk sajnósan kénytelenített nélkülözni casinót, hol értelmesbjeink a napi fáradságok, a munka után társalgás, szórakozás végett összegyűlve, néhány kellemes órát

szerezhetnek maguknak. A város erélyes polgármestere illy casinó szükségét átlátva, az ügyet magáévá tette, s már felsőbb helyről a casinó alakíthatásig-
gyűlés megtarthatására az engedély is kezénél van. Az eredményről eddig
mitsem irhatunk, de legszebb reményeink vannak e részben. Szégyen is
lenne városunkra, ha közszellem hiánya miatt meg kellene bukni a tervnek.
— Időjárásunk rendkívüli. Ha a leveletlen fák nem emlékeztetnének a télre,
könnyen elhíhetnők, hogy nem február, hanem május hónapban vagyunk. A
nap olly erősen süt, hogy a fűtést is nélkülözhetővé teszi. Ha ez időjárás pár
hétig így tart, a természetben minden éledni fog. Adja a nagy ég, hogy ké-
sőbb ne keserüljük ezt meg. — Lehetlen a szép időben a szobában marad-
nunk, kicsal a szabadba, s hová röppenhetünk könnyebben, mint városunk
kedvezc nyári mulató helyére, az ide csak fél órai távolságra fekvő *harká-
nyi fürdőbe*? Valamint minket, ugy a fürdő látogatóit is örömmel lepi meg,
a hír, hogy a vendéglőt a vendéglősök mintaképe, Bl. F., ismét megtartá, s
ha még azt is megszűjük, hogy az idei fürdői szakra számos csinosítás van
készülőben, ugy bizton hibetjük, hogy az idei fürdőszakon a vendégkoszoru
Harkányon szaporodni fog.

— *Vátról* (Fehér) írják: A mi a telet és farsangot illeti, ez mindegyik
ollyannyira megváltozott nálunk, hogy alig ismerünk reájuk, az idő egészen
tavaszi; hó és fagy kevés lévén, a gazdaember szánt, vet, azok pedig kik vi-
gadni szoktak farsangon — akarva sem tudnak — mert bizony nehezen telik.
Városunk földműves osztálya általán véve szegénynek nevezhető, s elmond-
hatni igazán, hogy még a bunda se huzza, hanem a szür, a mult évben a jég
által, melly a legjobb reménnyel kecsgetetőszőlőket végképp elverte, —
annyira károsodott, miszerint ha jelenleg a buda-fehérvári vasuti munkála-
toknál dolgot nem kapna, a tél a nyakán lévén, a legnagyobb inségnek nézne
elője, mert így is számos család van, melly egyedül néhány jó lelkű helybeli
lakos, — segítsége által tartja fenn életét; — találtak ugyan itt is, mint
másutt, számosan, kik inkább hanyagság és dologtalanság következtében
nyomorognak, azonban a többség elszegénykedésének okát hasztalan keres-
sük. — Mindamellett tekintve az összes lakosság szellemi állását, örülni le-
het a tiszta erkölcs és becsületességnek, melly e népet jellemzi. —

— *Siklósról* (Baranya), így írnak: Azt, hogy a farsang olly hosszú,
csak a naptárból tudjuk, mert mindössze csak 3 nyilvános bálunk volt. S ki
e báloknak tanuja volt, önkénytelen is arra az eszmére kellett jönie, hogy
a különben vigkedvű fiatalságunk kedvét más alkalomra gazdálkodja meg.
S valóban fiatalaink kedvükkel, s lábukkal azért gazdálkodtak, hogy a mart.
5-én rendezendő tánczvizalomban annál jobban használhassák. Hogy is ne?
hisz jótékony czélú tánczvizalom lesz rendezve a helybeli kórház javára,
örülni fognak mindnyájan, hogy filléreikkel a kórház alapjához járulhattak.
A vidék szépei is iparkodnak a szent czél iránti tekintetből e bálban részt
venni. Ismerve a kórház állapotát — mellynek alapja alig 1000 pforint, s
csak két ágy van benne. Áldja meg az ég a nemes emberbarátot, kinél ez
eszmé megfogantott. —

— *(A Bujáki hajtóvadászat alkalmával történt szerencsétlenség.)* Vide-
falváról e tárgyról a következő pótló s részben helyreigazító sorokat vettük.
„Január első felében Bujákban (Nógrád) a vidék barmait pusztító vadak
kevesbitése czéljából hajtóvadászat tartatott; ez eseményről a Vasárnapi
Ujság 4-ik számában tudósítás közöltetett; azonban a történetekkel sok rész-
ben ellenkezőleg. — Hogy tehát az itteni közkivánat szerint, a jelenvolt va-
dászok nem kevés elégtelenségének valamikép nyugalom szerzetthessék,
hivatva érzem magamat, az előadottakat a tiszta igazság szerint következő-
leg módosítani. — A mi az elesett vadakat illeti, arról szót nem emelek, mert
nem a vadhiány, nem a lövésű ügyetlenség, hanem a kiadott rendszabály,
melly szerint semmi másra, mint farkasra volt megengedve a puskázás: okozta
nem is számítható vadesést, — s csak egy kis vadász szóbeszédbe kerül
azt mondani, hogy az elesett özek, mint e tájon ismeretlen állatok, véletlen
jövén a hajtásba, elég messze távolságra s igen sűrű helyen farkas gyanánt
lövettek le. — Hát az *emberlövés*, hogy történt? Nem ugy ám, mint meg
volt írva, mert a szerencsétlen, kit a halál ért el itt, mint gyakorlott vadász,
ki teljes életében mindig fegyverrel bánt, s jól tudta, hogy halált osztó fegy-
vere nem tréfa tárgya, olly vigyázó volt, hogy a vadászok mindenképen
példányképpül tarthatták, s végső szerencsétlenségét nem önmagának, s nem
saját fegyverével okozta, hanem vele egy kocsi üendő vigyázatlan más,
nem is vadász, csak ugynevezett koczapuskás idézte elő. — És így a czikk-
ben felhozott vadászregula, nem a szerencsétlenül meglőttre, hanem az ügyet-
lenségéből elkövetett tényt okozóra alkalmazható. — De még alig száradt
meg a szerencsétlen vére, testvér-bátyjánál, mint egyedüli rokonánál tartott
fegyverén, midőn egy egyén ezen fegyver megvétele végett megjelent, s
azon szin alatt, mintha a puska fogását, szerszámját, s egyéb kellékeit néze-
getné, egyszerre a tulajdonos felé irányzott csövekkel durranást eszközölt,
és az előtte állót minden jajszó nélkül földre rogyini látta. Ez eddig csak olly
véletlen eset, mint az testvér-öccsén január 9-én történt. — A vétek még
csak ezután veszi kezdetét: Az ügyetlen s könnyelmű egyén az gondolta,
hogy a földre rogyott halál martalékává lön, s minthogy a szobában senki
sem volt jelen, a kilövött puskát földre dobta, és a szerencsétlenség helyéről,
t. i. a szobából távozni akart, midőn a földön hempergő eszméletét vissza-
nyervén, a távozni akaróval tudatja, hogy a lövés nem találta őt, s a földre
rogyás egyedül ijedségből származott. Vajjon nem bűnösebb tett-e ez, bár
nincs összekötve olly szerencsétlenséggel, mint a bujáki eset? s nem méltó-e
illy ügyetlen, vétkes könnyelműségű egyéntől még akkor is ovakodni, ha
kapanyél van a kezében? — *B. D.*

+ *(Gyilkos szél.)* Lüttichben f. hó 2-án az országuton egy nagy falka
sertést hajtottak, midőn hirtelen olly nagy forgó szél kerekedett, hogy a

csordával meg kellett állani. A mint a zivatar elmúlt, a hajcsárok majd ha-
nyatt estek ijedtükben, midőn megpillantották, hogy a falkából 40 darab
sertés a rendkívül erős szél következtében megfuladt.

— *(Az időjárásról írják Somogyból),* febr. közepéről: Nálunk az idő-
járás igen rendetlen; ... a mennyiben havat kívánva sem láthatunk, ...
sárban pedig akár térdig járhatunk. Nálunk az idén a szánok nyugosznak,
semmi szükség sem volt eddig rájuk. — A mi kevés hó lecsett, az pár nap
mulva elolvadt; s pár hét óta egészen tavaszi szint öltött magára az idő;
— de csak az idő öltött magára tavaszi szint, mert a vetések ugyancsak
őszi színben vannak mindenfelé ... Egész határookban alig lehet helylye
közzel látni zöldelő vetéseket. — Mindamellett azonban, hogy szánutunk
nincs, tarsangolunk eget; egymást éri nálunk a bál és multság.

— *(Feltűnő madársereg.)* Butyimból (Arad), febr. 4-ről írják: városunk
felett 8-9 nap óta valami általunk még nem látott madársereg délutáni
4-5 óra között napkeletől dél felé húzódik. — Sokasága megmondhatatlan
(mint a sáskáké); sokszor több csoportra oszlik; — repülésük hasonlít a se-
regélyekéhez, de némelykor olly csavargós kötel-, vagy kigyó-formában
repülnek, melly gondolomra 900 öl hosszúságot tehet. Miután pedig 100-
200 öl, sőt nagyobb magasságban repülnek, nagyságuk ki nem vehető, ha-
nem mégis ugy látszik, a seregélynél nagyobbak. — Kár, hogy kiknek ide-
jük és módjuk van, nagyobb figyelmet nem fordítanak reá; — de ugy hi-
szem, szomszéd B. Sebesben lakó természetvizsgáló — dr. Kéry Imre ur ezt
nem mellőzendő.

L. L.

△ *(Az ausztriai birodalomban polgári orvos)* 7139, sebész 5635, gyógy-
szerész 3031 van. Tehát a birodalom minden 5200 lakosára 1 orvos és 6600
lakosára 1 sebész és minden 12,300 lakosára 1 gyógyszerész esik. Magyar-
országra minden 8600 lakosra Erdélyben pedig 25,600 lakosra jut egy orvos.

+ *(Bécsben 8793 ház van.)* tehát körülbelül csak kétezerrel több, mint
Szegeden. Csakhogy ház és ház között nagy a különbség.

+ *(A tél Amerikában.)* Nekünk talán azért nincs ez idén telünk, mert
az a földgolyó tulsó oldalára vándorolt. Észak-Amerikában olly zordon tél
uralkodik, minőt 1820. óta nem tapasztaltak. Mult hó 10-én 33 fokra emel-
kedett a hideg, ugy hogy, a ki nem volt vele kénytelen, jó pénzért sem
hagyta volna el szobáját. A kiknek mégis ki kellett menni, arcukban erős
szurást éreztek, midőn pedig ismét a meleg szobába léptek, arcuk, mint
valami öreg emberé, össze-vissza ránczosodott, mit csak hosszabb idő mulva
dörzsölés által birtak ismét kisimitani. S mégis voltak emberek, kik önelégül-
ten mosolyogtak a zordon idő felett. Hogy kik voltak ezek, leghamarább
kitalálják a — fakeskedők.

— *(Turócsmegyei hírek.)* Turócz vármegye, a Kárpátok rengetegeivel
kerített kert, e lapokban haladását még seholsem jelentette. Pedig igen köz-
érendű volna, ha a felső megyék életjeleiről, a szellemi és anyagi jólétet elő-
mozdító mozgalmakról tehetnénk ollykor említést.

Turócz vármegye — írják innen — az 1857-ki népösszeírás szerint
körülbelül 45,000 lelket számlál; népe, valami nyolcz sváb falut 5-6000
lélekkel és mintegy 1500 intelligens egyént kivéve, kik az összeírásakor ma-
gyaroknak irattak, többiben mind szláv.

Azért mi mégis, bár lassan, de haladunk!

Mult évben Jüger Antal ur, a zniói járás szolgabirája, Znió mezőváros-
ban adakozás utján egy négyosztályú népiskolát alapított. A tannyelv eddig
a német és szláv, mindamellett, bár a szolgabíró ur nem magyar, — hazánk
nyelve tanítása körül is fáradozik, egy tanítóval akarván szaporítani ez isko-
lát, ki a gyermekeket e nyelven tanítaná. — Szép, — és igen szükséges! —
kivált vidékünkön.

Az Ivankofalvi ágost. hitvallású egyházbéliek önköltségükön egy új
tiz változatu organát emelnek, reméljük, hogy husvétkor meg is fog szólalni.

Lászlófalvi helységben takarékegyület alakult mult évi december 16-án,
s azóta igen jól halad. Eddig 80 részvény kelt el. Egy részvény 10 ujkr.,
mellyet tulajdonosa hetenkint az egylet pénztárába letenni tartozik, s az így
begyűjtött összegecskék havonkint a körmöczi takarékpénztárba tétetnek.
Az egylet tiz évre alakult.

Néhány év előtt létesült e megyében az ág. hitvallású néptanítók öz-
vegy- s árva-biztosító egylete. Van megyénkben összesen 12 illy tanító;
mindegyike tartozik évenkint egy meghatározott összeget fizetni az egylet-
igazgatójának, ez pedig az egészet a körmöczi takarékpénztárba leteszi. —
Czélja ez egyletnek: a néptanítók özvegyei s árvái sorsát kis segélypénz
által enyhíteni. Jelenleg két özvegy áldja az egylet keletkezését, 30 pftot
kapván egy-egy évenkint. — Mult évben illy forma egyletet alapítottak e
megyebeli ág. hitvallású lelkészek is.

Jövő alkalomkor egy e megyében még 1856-ki télen alapítani kezdett
magyar könyvtár sorsát közlendem. — *Turócz.*

Levelezés.

Tisza-Ujlaki levél. *(A város multja és jelene.)* Bereg-Ugocsának
egyik legszebb helyén, a Tisza-folyó mentének jobb partján fekszik Tisza-
Ujlak, kamaralis helység, a hol állomási postahely és sóhivatal létezik.

Ezen várost határvonalozzák: napkeletről T. Ujhely, melly festői hely-
zeténél fogva kellemes hatást tesz az utazókra, délről a bökényi határ és a
Tisza tekervényes folyama, melly itt egyszersmind a Bereg-Ugocsa és Szat-
mármegyek közötti természetes választó vonalt képezi, nyugatról Tisza-
Becs, a hol a sebesen rohanó Tisza hullama minden évben temérdek kárt
okoz a lakosoknak, áradások alkalmával földjeiket, laktelkeiket elhordván,
sőt a reformátusok régi kőtemplomának egy részét néhány évvel ezelőtt
rohamának dühével ledöntvén, annak más helyre leendő építtetését tette el-

kerülhetlenné, északról pedig Tisza-Keresztur és Karácsfalva helységek határai környezik.

Ezen helység régi időben *Szent-Honának* nevezetett, vagyis *Szent Heléna* templomának, az ő tiszteletére a Tisza partján épített és neki szenteltetett kápolnáról, melynek helye hogy hol létezett, még maiglan sem lehet tudni. Az 1241-ki tatárokkal történt csata előtt ki birtokában lehetett, nem tudatik?

1300-ban ezen Szent-Heléna földjét, mely csupa erdőseglepte vadon és laktalan volt, s még más helységeket, III. András király, Viskért, gróf Markuleus fiainak, Mykounak és Chepánnak, a Huntpázmán (jeles vezér) nemzetségéből az Ujhelyi család eldődeinek megcserélte, a kik midőn lakhelyüket megváltoztatnák: *Ujhelyre mentek lakni*, és ezen helyet másnonnan hozott emberekkel megtelepítvén, Ujlaknak, a szomszéd pusztát pedig, mely ezelőtt Nyiri telek nevet viselt — Ujhelynek neveztek el.

1552-ik évben I. Ferdinánd király Ujlak városát az Ujhelyi nemzetségnek új adománnyal megerősíté: — és mindig az Ujhelyi család fiágának birtokában volt, míg az 1770. évben örökáron a királyi kamarának, a mely által jelenleg is biratik, a család által el nem adatott.

1780. évben II. József császár városá emelte és vásári jogot adott T.-Ujlak városának, a mely jogot maiglan is élvez, s hetenkint hétfői napon tartatni szokott hetivásárain, a gabona neműekkel üzlet piacza Mármaros-, Bereg-Ugocsa-, sőt Szatmármegye nagyobb részének is gyűlhelyül szolgálván, meglehetősen élénk, valamint évenként hat ízben tartatni szokott országos vásárai eléggé látogatottak.

Tisza-Ujlak régi történeteit, melyeket már néhol leírásokban foglalva találunk, itt ezuttal megírni nem szándékozván, csak azon kép mellett akarok megállapodni, melyet Tisza-Ujlak futólagos megtekintése, a figyelmes szemlélőnek nyújt.

T.-Ujlak Bereg-Ugocsamegyének regényes fekvésű városa, egészen körül van véve töltéses sánczczal, mely a Tisza kiáradása ellen mint védbástya szolgál, a sánczon belől szép szilváskertek nyújtván jövedelmező gyümölcsöket, s a belvárosnak általában mérnökileg kimért rendes és elég széles utcái, szép egyenességben vonulnak és folynak egymásba, a házak előtt itt-ott jegenyefák magasban sugárzó zöldjeivel gyönyörködtetvén a szemet. —

Tekintélyes középületei közé az egyházakon kívül, különösen a kamarális kancellária s több sóház tartozik.

Határának földje leginkább könnyű fekete, de nem terméketlen föld, mely a lakosok által kifejtett szorgalom mellett a termények legtöbb nemeit jutalmazó kamattal meghozza; termelésül: őszinek buza, tavaszinak pedig tengeri vettetvén. Erdeje, szőlőhegye nincs, de közel vannak a nagy-szöllősi, benei, muzzalyi és beregszászi jeles szőlőtermőhegyek, melyek erős és kellemes borokat teremnek, a szőlők felett leginkább tölgyerdőség koszoruzván a tetőket.

A Gallicziából Mármaroson keresztül vezető országut, Magyarhon több nevezetesebb városaival hozza kereskedési összeköttetésbe, s rövid idő alatt a már legfelsőbb helyen is megállapított vasutvonal is érintendvén Tisza-Ujlak városát, azáltal a nagyvilág zajos életével közelebbi összeköttetésbe jövend, s remélhető, hogy a környékben uralkodó nyomor és szegénység valamennyire elenyészen.

Vize, levegője, fekvése és éghajlata egészséges és mérsékelt. T.-Ujlak népessége az 1851-ik évben Fényes statistikája szerint 1441 lelket számlált,

Színházi napló.

Péntek, febr. 18. Előszőr: „*Zsigmond fogsága*.” Eredeti színmű 3 felvonásban. Irta. *Szigligeti*. A sokérdemű szerző maga is úgy tekintheti e legújabb művét, mint szükséges aprópénzt, a minék szintén meg van a maga kelendőssége. Nagyobb művei az arany, ezüstpénzt képviselik nála, vannak banknótái is, már mint afféle nagybankárnál szokás, szóval: a darab nem nagy igényekkel van irva, de nem is felelt meg azoknak. Egy estét azonban elég érdekesen tölt be.

Szombat, febr. 19. „*Proféta*.” Opera 5 felv. *Meyerbeertől*.

Vasárnap, febr. 20. „*Szép juhász*.” Eredeti népszínmű 3 szakaszban. Irta *Szigligeti*. Egyike azon daraboknak, melyeket mihamarabb pensióba kellene helyezni. Némely darabok azon szerencsében részesülnek, hogy minél jobban lármáz ellenük a kritika, annál többször színpadra kerülnek. E szerencsében részesül a dalművek közt „*A székely leány*” is.

Hétfő, febr. 21. Másodsor: „*Zsigmond fogsága*.” Eredeti színmű 3 felvonásban. *Szigligetitől*.

Kedd, febr. 22. „*A székely leány*.” Eredeti opera 3 felv. Zenéjét szerző *Huber Károly*.

Szerda, febr. 23. „*Fenn az ernyő, nincsen kas*.” Eredeti vigjáték 3 felv. *Szigligetitől*.

Csütörtök, febr. 24. „*Lammermoori Lucia*.” Opera 3 felv. Irta *Donizetti*.

Szerkesztői mondanivaló.

4345. **Felsőbánya.** R. L. — A „Dongó című naptár” szerzője erősen hirdeti, hogy a munka végre csakugyan elhagyta a sajtót.

4346. **Merengés.** Ideálok léghajóján stb. további szorgalmas gyakorlást ajánlunk.

4347. **A zs. kislaludi felszázados iskola inepélyere.** Mint alkalmi vers nem közölhető. Az iskola elhagyott, szomorú állapota valóban szivreható s mielőbbi gyökeres orvoslást igényel. Elvárjuk az eziránti jobb híreket s az utban álló főakadály eltávolítását.

4348. **A Bakonyhoz.** Egyszerű rimpingetés, mely csak a fülre, nem a lélekre hat.

4349. **Szentes.** Egy nő. — Szívesen teljesítenék a kívánságot, de erre nézve szük-

most azonban a császári hivatalnokok, s a beköltözöttnek hozzájárultával, valamint az 1848-ik évben lakhatási szabadságot nyert s azóta napokint szaporodó zsidósággal, már az 1600 számot is jóval meghaladja. A nagyobb rész a r. kath. valláshoz tartozik. Többek közt megemlítendő a reformátusok imaháza, mely felettébb régi, a reformatio kezdetekor 1556-ik évben fennállott, és még mai nap is Isten dicsőítésére szolgáló épület, benne az Urasztalához tartozó kendők közül van egy teljesen jó állapotban levő, a mostani mollhoz hasonló anyagból, mind a négy szegletén színét épségben megtartott veres selyem- és aranszálakkal díszesen kivarrott virágokkal ékeskedő kendő (mint a szerkesztőség számára ide mellékelt rajz hűn ábrázolja). Készítője 1585-ik évben, a mint a középben lévő himzéből látható, *Lelessi Anna* volt, ki a Kalvin tudományának Magyarországon a tarcsali zsinaton 1562-ik évben lett ünnepélyes bevételkor, már életben lehetett. Nemzetiségre nézve lakosai tulnyomólag magyarok, a köznép egyrésze azonban orosz ajku, s a kereskedelmi világ emberei s kézművesosztály között elszéledve zsidók.

Nem célom e lapok hasábjában városunk előhaladásáról, népünk civilizációjáról és az irodalom pártolásáról értesítést tenni, de mégis örömmel kell megemlítenem, hogy a nyomozó szegénység dacára tavál összesen 100 újság lap jelent meg az itteni postahivatalnál, melyek közül 96 magyar és 4 német; vezetésesen Vasárnapi Ujság a Politikai Újdonságokkal 32 példány, Budapesti Hirlap 1, Pesti Napló 2, Magyar Sajtó 3, Ústökös 20, Délibáb 2, Napkelet 4, Nővilág 6, Szépirodalmi Közlöny 3, Társalgó 15, Hölgyfutár 2, Divatesarnok 1, Kétfaragos Ujság 1, Gusztinyi Műiskolája 4; és a német Presse 4 példány. Nem akarok hizelegni, de valóban ezen város és vidéke a művelődés zászlóját tűzé ki, s adja Isten, hogy ezen uton mindig előbbre haladhasson.

Gusztinyi Sándor.

Egyveleg.

+ (*Ifju Dumas Sándor*) hypochondriában szenved. Erővel el akarja magával hitetni, hogy beteg; minden untalan megtapintja ütérét. Este kilencz órákor már rendszeren mindennap alszik.

+ (*Színházi botrány*). Jassyban a minap következő színházi botrány fordult elő: Egy énekest, midőn az „Ernani”-ban föllépett, kifütyöltek. A színház igazgatója, Dellmári, másodizben is föllépette ez énekest, mire a közönség megboszankodva, nemcsak újra fütyölt, hanem rettenő lármával az igazgató megjelenését is követelte. A rendező jelentette a közönségnek, hogy az igazgató nincs jelen. A közönség ezzel nem akart megelégedni; a tombolás és fütyölés még nagyobb erővel tört ki. E közben a függönyt újra felhúzták; de az előadást a rettenetes zaj miatt nem lehetett folytatni, míg végre az igazgatót a rendőrök színpadra vezették, hol meg kellett magát hajtania a közönség előtt. Ezzel minden jóra fordult, az előadást folytatták, mintha mi sem történt volna.

+ (*A vaspályák*) idővel alkalmasint fölöslegessé válnak. Wolverhampton utcáin legalább olly gőzkocsi robogott át közelebb, mely nem sokat válogat az utban; halad az a pusztta földön is. Csak az az egy hibája van, hogy rettenetesen zörög. Hanem e kis bajnak jó oldala is van, t. i. jó előre figyelmessé teszi az embert közeledtére, s így nem idéz elő olly könnyen szerencsétlenséget. Még megérjük, hogy a bérkocsisok is gőzmozdonyt fognak kocsijokba lovak helyett.

+ (*As angol bányákban*) 230,000 ember dolgozik. E bányákban 1851-től 1857-ig 7080 ember veszett el különféle szerencsétlenség következtében.

ség volna, ön nevé tudunk. Különben mikép ajánlhassuk önt a nagy tekintetű hazafi figyelmébe s kérjük meg születendő gyermekénél a komaság elvállalására? — Mellesleg megjegyezzük, hogy a megbízás kissé különös s nem a szerkesztői szakba vágó. — De hiszen minap egy vidéki ur egész komolysággal arra kért fel, hogy szeresszünk neki — feleséget. Egy füst alatt megizenjük neki is, hogy illy czikk nem áll programmunkban.

4350. **Lusta.** A név; úgy látszik, jól van választva; nem kellett volna a munkába olly hamar belefáradni. A kidolgozott rész igen szépen indul s reményeket ébreszt. A modor teljesen megnyerte rokonszenvünket; tárgyat azonban mégis szerencsésbet ohajtanánk önnök.

4351. **Szabolcs. Gyüre.** — A közlött számról legnagyobb hitelességgel irhatjuk, hogy nem nyert semmit. „Fortuna kerekén okosan ül! hogy ki ne fordulj és ki ne dőlj!”

4352. **Fóth. G. Karolina.** — A két példányt vettük s átadtuk a n. Múzeum s a n. színház könyvtárának. Köszönet a megemlékezésért.

4353. **N. Kanizsa. B. J.** — Higyje el ön, hogy mi sajnáljuk leginkább, ha a könyvhirdetők nem váltják be szavaikat, de gyakran olly akadályok állnak utjukba, melyek némi kíméletet érdemelnek. Az illető ur, kit ön említ, előttünk egészen ismeretlen, de több rendbeli komoly ígérteit bírjuk, hogy műve megjelenhetésén teljes erejéből iparkodik. Kérnünk kell tehát önt is, hogy biztassa még egy kissé az előfizetőket. — A Vas. Könyvtár füzeteit azon könyvtárusnál tessék sürgetni, a hol az előfizetés történt.

4354. **Az elsűjűd var.** Ballada. Nem sikerült és tökéletesen kiadatlan.

4355. **Imre és Endre.** Igy kezdődik: „Buskomolyon üvölt a szél . . .” s elfújja minden kedvét az olvasónak.

4356. **Moór. R. J.** — 1854. és 55-ik évi példányaink nincsenek, ezeket most csak magán uton lehet megszerezni, olly énektől, kik azok birtokában vannak.

4357. **Máté-Szalka.** Ugy vagyunk értesülve, hogy a Fr. I. által félbehagyott „Párisi mohikánok” s „Egy orvos naplója” című regények folytatásainak kiadására egyik helybeli könyvtárusunk már vállalkozott. Reméljük nemsokára az illető hirdetés is olvashatni.

4358. **Kassa. P. L.** — Sajnáljuk, hogy a megrendeléssel annyira elkésett ön. Mindent elköveztünk, hogy ön számára lapunk ez ideig folyamából teljes számú példányt csaközöljünk ki kiadóhivatalunknál, de az eddig megjelent számok mind elfogytak. Csupán mártustól kezdve fogadhatunk el új előfizetést a lap végén olvasható hirdetés szerint.

4359. **Bécs. P.** — ndi G. — Ön nem nevezi meg a felküldött czikk és kép tárgyát.

Kérjük ezt, hogy a kérdésre felelhesünk.

4360. **Bécs. K. T.** Bocsánatot kérünk, de újabb felszólalását nem közölhetjük. Nem lehet, nem szabad ilyenekre felelni. Vahot Imrénék az a fixa ideája van, hogy ön Ágay Adolf, s ismert szeretreméltóságánál fogva elnevezi önt, zsidónak; novella-rablónak (minő szípen mondhatta volna önt Rózsa Sándornak) stb. stb. Igaza van önnök, hogy

jóval, lovagias emberek között még az alnévség iránt is, melynek mindenkor okai lehetnek, tisztelettel kell viseltetni; de erről itt hiában papolna ön. Szóval, annyi áll, hogy ön se nem zsidó, se nem Rózsa Sándor, még csak nem is Vahot Imre, hanem kezdettől végig sem több, sem kevesebb, mint — K. T.

4361. Sz. J. nek R-nyón. Mint felkért bíró, a hat palaczk pezsgó fizetésében önt marasztaljuk el. Ha ítéletünkben meg nem nyugszik, szabad appellálni.

Nyílt tér. *)

Felhívás. Dienes Lajos ur m. é. június hóban Pestről „Piros vásár-fia” czim alatt megjelenendő gyermekkölteményeire előfizetési felhívást bocsátván közre, alulirt is — még Máramaros-Szigeten laktában — a kéznél lévő posta-elismervény szerént — egy példány „közönséges” kiadásra nézve m. é. július 27-ről az előfizetési összeget beküldvén, azt kézhez kaphatni a mainapig sem volt szerencsése alulirtnak. Annál fogva Dienes Lajos ur tisztelettel felkérte: sziveskedjék alulirtnak abbéli jogos kívánságát, miszerint az előfizetett „közönséges” kiadású példány a „Piros vásárfiának” ha már az kiadást ért, alulirt részére Bereghszászába — megküldessék, mielőbb teljesíteni, avagy ezen ügy mibenlétéről felvilágosítást nyújtani, egyedül csak az irodalom érdekében is. Teljes tisztelettel marad, Bereghszászában febr: 12. 1859. — Várady Lajos.

A telepítés ügyében. Már sokat hallottam a magyarországi telepítvényekről; olvastam közelebről a magas kormány által e tárgyban törvényileg kibocsátott rendeleteket, s mind ezekből utóljára is azt következtetem, hogy Magyarországon emberre és nevezetesen munkás emberekre van szükség. Olvastam több helyt azt is, hogy ezen munkás embereket Hollandiából és Isten tudja, honnan várják, s csak az esik nekem nehezen, hogy illy embereket messze keresnek, s elfelejtkeznek arról, hogy Erdélyben a székely földön, hol az elszaporodott népesség egy talpalatnyi földért egymást agyba főbe veri, és évekig perel, ugyazintén a Barcaságon Brassó vidékén, hol az elhanyagolt edzett és munkás csángó nép a körüllevő száz faluktól drága árendán vett földekből él, — egymás hátán többnyire birtokhiány miatt nyomorúságosan él. — A szegényebb része a székelyeknek és csángóknak kacsával, cséppel vagy sarlóval bevándorolja Erdélyt, Moldovát és Oláhországot s így szerzi meg telre maga és családja kenyerét, — ebből következtethető, hogy a munkától és bajtól legkevésbé fél.

A székely népnek közel 1/3-da, nevezetesen Csikból, Gyergyóból és még Háromszékből is bátran elhagyhatná mostani tűzhelyét. A Barcasági csángók szintén. Ez által ezen szapora nemzet között a hiány észrevehető is alig lenne.

Szóval, ezen emberek egy részének kitelepítése a legszükségesebb volna, mert csak ez által lenne megoltalmazva, hogy évenként Moldva és Oláhországba az éhségtől kergetve ki ne vándoroljanak.

Hogy pedig ezeknek többsége, különösen azok, kiknek néhány barázdát földjük van, bajosan indulnának Magyarhonba utra, az igaz, — de azért gondolom, hogy az utat elkészíteni, és a megkezdés kulcsát feltalálni lehet. Sokat tehetnének ez ügyben papjaink és tudósaink. Én nem akarom ezen nép kevesbedését, de kívánom, hogy kelet helyett, inkább nyugat felé, a testvéreknél, keresne földet és kenyeret.

Vajha lenne földbirtokos, ki ez ügyet felkarolná, s ki elegendő erővel és kitartással a kezdetet megtenné, — én bizton hiszem, hogy százszorosan hasznát venné.

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

Ez ügyben alulirttal értekezni lehet, én kész vagyok minden leendő kérdésekre felelni. Erdélyben, Fítod, február hó 15-én 1859.

Zsögödi Tamás.

Pesti hetivásár.

Február 22-én. — Ausztriai értékben.

Buza 3 ft. 78 kr., 3 ft. 64 kr., 3 ft. 50 kr.; rozs 2 ft. 24 kr., 2 ft. 10 kr., 1 ft. 96 kr.; árpa 1 ft. 96 kr., 1 ft. 82 kr., 1 ft. 68 kr.; zab 1 ft. 82 kr., 1 ft. 75 kr., 1 ft. 68 kr.; tengeri 1 ft. 96 kr., 1 ft. 82 kr., 1 ft. 68 kr.; egy pesti mérő; egy kenyér 1 ft. 5 kr., 84 kr., 63 kr.; egy zsák burgonya 1 ft. 5 kr., 84 kr., 63 kr.; egy darab borju 18 ft. 90 kr., 15 ft. 75 kr., 11 ft. 55 kr.; malacz 2 ft. 10 kr., 1 ft. 68 kr., 1 ft. 26 kr.; nyul 1 ft. 26 kr., 1 ft. 5 kr., 84 kr.; tojás 1 1/2 kr.; egy pár öreg tyuk 1 ft. 26 kr.; egypár nyársraláló csibe 1 ft. 26 kr., 1 ft. 5 kr., 84 kr.; egypár kappan 1 ft. 68 kr., 1 ft. 47 kr., 1 ft. 26 kr.; egypár récze 1 ft. 89 kr., 1 ft. 68 kr., 1 ft. 47 kr.; egypár lud 3 ft. 36 kr., 2 ft. 94 kr., 2 ft. 52 kr.; egypár pulyka 4 ft. 20 kr., 3 ft. 47 kr., 2 ft. 94 kr.; 1 font borjúhus 42, 35, 28, kr.; 1 font sertésus 30, 28, kr.; nyers szalonna 35 kr.; háj 35 kr.; disznózsír 35 kr.; tehénzsír 70, 63 kr.; vaj 70, 63, 52 1/2 kr.; repezoalaj 35 kr.; lenolaj 35 kr.; egy itoze friss tej 8, 6 kr.; tejföl 35, 30 kr.; szilvapálinka 42 kr.; törkölypálinka 30 kr.; rozspálinka 28 kr.; szesz 30 kr.; ó bor 21, 17 kr.; új bor 14, 12 kr.; ser 10 kr.; eczet 10, 8, 6 kr.; borsó 10 kr.; lencse 10 kr.; bab 6 kr.; köleskása 6 kr.; árpakása 6 kr.; egy koszu vereshagyma 63, 42, 21 kr.; egy adag savanyu káposzta 14 kr.; egy mázsa széna 2 ft. 20 kr., 1 ft. 89 kr., 1 ft. 68 kr.; 100 kéve szalma 6 ft. 30 kr., 5 ft. 25 kr., 4 ft. 20 kr.; 40 darab tojás 42 kr.

HETI NAP TÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	Nap-		Izraelit. naptár	Hold-		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
Február — Márczius			Febr. (ó)		Adar			
27 Vasárnap	B Leander	B Sexag	15 D Maes.	6 47	5 40	23 Zor. t.	4 25	11 54
28 Hétfő	Román apát	Prot.	16 Vaj. hét k.	6 45	5 42	24 (szent.)	5 1	1 3
1 Kedd	Albin püsp.	Albin	17 Theodor	6 42	5 43	25 Jorám	5 20	2 9
2 Szerda	Januaria v.	Januaria	18 Leo	6 41	5 44	26 Izaiás	5 52	3 21
3 Csütört.	Camilla	Gund.M.	19 Archipp.	6 40	5 45	27 (vissz.)	6 10	4 29
4 Péntek	Kázm. Lucius	Kázmér	20 Leo C.	6 38	5 46	28 An. r.	6 22	5 38
5 Szomb.	Adorján vért.	Adorján	21 Timotheus	6 36	5 47	29 S. Sek.	6 41	6 47

Holdnegyed : ● Ujhold 4-én 8 óra 27 perczkor este.

TARTALOM.

Gróf Haller János (arczkép). D. F. — A hegyormon. Tóth Endre. — Felsővas-megyei képek VIII. (vége, képpel). Virághalmi. — Gräfenberg és a vizgyógyászat újabb haladásai. — Az Ujlakiak sírkövei Illokon (képpel). Z-y K-ly. — Vidats István gégyára Pesten (képpel). — László Károly levelei Amerikából III. — Ismét gyász: Irinyi József halála. Jókai Mór. — Böngezet. — Tárház: Kakas Márton a színházban. — Még egy két szó zeneszerzőinkről. P. A. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyetek. Jótékonyaság. Közlekedés. Mi újság? Levelezés. Egyveleg. — Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Nyílt tér. Pesti hetivásár. Heti naptár.

— A Politikai Ujdonságok 8-dik számának főtartalma: Moldva és Oláhország ügye mint európai kérdés. Heti krónika. Rózsa Sándor pere I. Urbéri egyezség Csákyon. Vidéki közlemények: Lövő, Veleg, Szolnok, B.-Keresztur stb. Rendes rovatok.

Uj előfizetési felhívás

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

jövő 4 vagy 10 hónapi folyamára.

Régen nem volt a hirlapolás annyira érdekfeszítő és a sokféle hírek között kellő tájékozás tekintetéből olly szükséges, mint épen most. — Lapjaink egyik főadata, a napi eseményeket folytonos figyelemmel kísérni s azokat, igaz tények szerint, tanulságos olvasmányra egybeállítani, hogy minden egyes olvasó biztos tudomást merithessen azokból a világ állása felől. — S miután úgy tapasztaltuk, hogy sokan vannak, kik még ezután szándékoznak olvasóközönségünk díszes sorait szaporítani, a több oldalról jött ohajtások kellő tekintetbe vételével, ezennel van szerencsénk jelenteni, hogy testvér-lapjainkra jövő mártiustól kezdve új előfizetést nyitunk a következő feltételek alatt:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt

mártius—június (helyben házhozordással vagy postán) 3 ft. — kr. ausztriai értékben.
mártius—december „ „ „ „ „ „ 7 „ 20 „ „ „ „ „

Minden tiz előfizető után egy tiszteletpéldány. — A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadóhivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz.)

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. uri-utca 12. sz.)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten.